

LUNDS
UNIVERSITET

Samtyckeslagen — den arketypiskt kvinnliga begränsningen

en könad kritik av förarbetena till
Samtyckeslagen och dess diskursiva element

Morgan Björö

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: Vårterminen 2020
Handledare: Dan-Erik Andersson
Omfång: 14.246 ord

Abstract

My purpose throughout is to render visible certain problematic relations of power which are seemingly portrayed neutral within the discourse of will. I discuss how the discursive formations of SOU 2016:60, i.e. the preparatory works to the *Samtyckeslagen*, constructs a protected subject of law, and through the constitution of the subject acts limitingly towards her. To achieve this I am using a Foucauldian discourse analysis vis-à-vis the preparatory works. I identify, first and foremost, the statement which represents the preparatory works' overreaching project in separating betwixt sex and rape on basis of voluntarism. It is the statement's effects and presuppositions that become the analytical starting point, as well as conclusion, for my undertaking.

Through the statement I discuss women in prostitution, women who are nagged into having sex, women in domestically abusive relationships, drunken girls, women who (sexually) self-harm, etc. All of the above are constructed as being rational and abstracted individuals, accountable for their own actions, throughout the preparatory works. They therefore are seen as concomitantly saying what they mean. The women being nagged to have sex, and the women selling sex, are as a rule never subjected to rape. This is because consent and rationality as properties become a responsibility and a demand that what is said is always meant. I conclude that rationality, as conceptualised by *Samtyckeslagen* and the preparatory works, limits the woman and cannot be a tool for equality since it renders invisible the context and structure, by always referring back to individual rationality and self-determination.

Keywords: Michel Foucault (1926–1984), discourse analysis, *Samtyckeslagen*, rape, statement, rationality, voluntarism, consent, preparatory works, SOU 2016:60, feminism, discourse of will

Abstract

Mitt syfte med denna uppsats är att synliggöra problematiska maktrelationer som föreligger till synes neutralt framställda inom viljediskursen. Jag diskuterar hur SOU 2016:60, det vill säga förarbetena till Samtyckeslagen, diskursivt framställer rättsskyddssubjektet, samt hur denna konstruktion kan ses som en begränsning gentemot kvinnan. För att uppnå detta brukar jag en foucauldiansk diskursanalys visavi förarbetena. Jag identifierar först och främst ett så kallat yttrande som representerar förarbetenas projekt, yttrandet härleds från hur förarbetena särskiljer mellan sex och våldtäkt på basis av frivillighet. Det är yttrandets effekter och förutsättningar som blir utgångspunkten, och slutsatsen, av mitt arbete.

Utifrån yttrandet analyserar jag hur kvinnor i prostitution, kvinnor utsatta för tjatsex, kvinnor i relationer präglade av våld, etc. Samtliga ovan framställs av förarbetena som rationella och ansvarstagande abstraherade individer. Kvinnor som utsätts för tjatsex, eller de som säljer sex, utsätts som regel aldrig för en våldtäkt. Detta eftersom frivillighet och rationalitet som egenskaper blir ett sorts krav att allt som görs och sägs måste betyda det som *faktiskt* menas. Jag konkluderar således att rationalitet, som utformat av Samtyckeslagen och förarbetena, begränsar kvinnan och inte ett verktyg för jämlikhet då de osynliggör kontext och struktur genom att åberopa individuell rationalitet och självbestämmanderätt.

Nyckelord: Michel Foucault (1926–1984), diskursanalys, Samtyckeslagen, våldtäkt, yttrandet, rationalitet, frivillighet, samtycke, förarbeten, SOU 2016:60, feminism, viljediskursen

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Problemet i kontext	2
1.2	Arbetets studium	5
1.2.1	Källmaterial	6
2	Metod och teori	10
2.1	Makt/kunskap	10
2.2	Intentionalitet	12
2.3	Yttrandet	14
3	Tidigare forskning	16
3.1	Framställningen av rättsskyddssubjektet som kvinna	16
3.2	Makt/kunskap och socialkonstruktionism	19
3.3	Intentionalitet som objekt	21
3.4	Rationalitet som problematik	23
4	Analys	26
4.1	Framställningen av kvinnan och frivillighet	26
4.1.1	Framställningen av inre frivillighet	28
4.1.2	Framställningen av kontextualiserad frivillighet	30
4.1.2.1	Framställningen av sex som positivt	33
4.1.2.2	Framställningen av oaktsamhet och intention	35
4.2	Rationalitet som begränsning	37
4.2.1	Effekten av rationalitet som transcendentalism	39
4.2.2	Effekten av rationalitet som självständighet	43
5	Konklusion och slutsats	48
6	Referenser	52

1 Introduktion

En riksdagsledamot förklarar att ”man [har] gärna velat tolka det som att framför allt kvinnor inte kan kommunicera när vi har sex”, men, menar ledamoten, Samtyckeslagen innebär att ”[d]et är slut med det nu.”¹ ”I dag skriver vi historia,” fortsätter en annan riksdagsledamot, som menar att Samtyckeslagen är resultatet av ”[e]n flera decennier lång kamp för att sätta varje kvinnas, varje människas, rätt till självbestämmande och sexuell integritet i centrum [som nu, i och med Samtyckeslagen,] går i mål.”² Viljediskursen som förmedlar frivillighet som avgörande inom sex och våldtäkt framställs genom den politiska debatten som kulmen på en numera avslutad kvinnorrättskamp. Kommunikation och kvinnors sexuella självbestämmande framställs som centralt för ett helt nytt rättighetsanspråk.

Inom viljediskursen framkommer samtycke som ett enkelt begrepp, vilket en kommentator exemplifierar: ”Samtycke är enkelt [...] Att vara eftertänksam och efterkännsam. Att bry sig om andras välmående, samt sexuella och kroppsliga integritet. Så jävla självklart.”³ SOU:n som föranledde Samtyckeslagen⁴ reflekterar denna simplicitet när det hävdas att gärningsmannen inte inser huruvida frivilligt deltagande förelegat, men verkligen borde ha gjort det. Detta ”bör” framställs som ”något ganska trivialt, som att fråga eller tänka efter.”⁵ Samtycke, som visat ovan, blir till något radikalt enkelt inom viljediskursen.

Viljediskursen förmedlar här att relationen mellan kropp och ord är simpelt, att personerna som uttrycker sin frivillighet alltid vet vad de själva vill. Förarbetena baserar alltså hela sitt projekt på att ”[g]ränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska] vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte.”⁶ Därigenom blir gränsen mellan sexuell samvaro och sexualbrott, som formulerat av förarbetena, helt och hållet bestämt av den individuella frivilligheten.

---

¹ Prot. 2017/18:116 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*, s. 15.

² *Ibid.*, s. 11.

³ Claesson, Linnea, ”Det är enkelt – om det inte är ett ja är det ett nej” i *Aftonbladet*, 2 juni 2018.

⁴ SOU 2016:60 *Ett starkare skydd för sexuella integriteten*. Utredningen (SOU 2016:60) som föregick Samtyckeslagen (bådadera Prop. 2017/18:177 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet* och SFS 2018:618) kommer framgent benämnas som ”förarbetena” i brödtexten.

⁵ SOU 2016:60, s. 443ff.

⁶ SOU 2016:60, s. 196. Se också s. 15–17, 175, 186–188, 195f.

Jag menar istället att frivillighet och samtycke är komplexa begrepp. Det är viktigt att skilja på ”är” och ”bör”, och våldtäktsmyter som fenomen attesterar till hur frivillighet ”är” ett grumligt och svårt begrepp inom ojämlika förhållanden av makt.⁷ Vi får inte lov att proklamera med lovorden, som riksdagsledamoten gjorde, att vi nu skulle vara ”i mål.” Projektet som åligger mig blir att bidra med kritisk forskning inom diskursen om kvinnan som social konstruktion, men också som en motpol till en feministisk och liberal populism som ser annars komplexa föreställningar om mänskliga interaktioner som enkla och neutrala.

1.1 Problemet i kontext

Det är en specifik problematik som jag åtar mig synliggöra genom min uppsats; en som jag menar försummas, döljs, eller förenklas genom viljediskursen. Inom viljediskursen som särskiljer mellan frivillig och ofrivillig och därigenom mellan straffri och straffbar handling, företer sig distinktionerna utan komplexitet. Dessutom framstår distinktionerna som neutrala, makt framställs som att inte existera i en sexuell handling mellan två vuxna som deltar frivilligt och ömsesidigt. Mitt syfte genom att ta förarbetena som mitt studium är att synliggöra maktstrukturer som föreligger, och framställs, neutralt. Om viljediskursen och förarbetena särskiljer mellan våldtäktsoffer och ömsesidig, sexuellt upphetsad, sexpartner kan aldrig detta ske neutralt, vidare finns det alltid ett analytisk syfte med att kritisera neutrala institutioner.

Diskursen om kvinnligt nödvärn exemplifierar detta väl eftersom diskursens funktion alltid en funktion av makt, oavsett huruvida funktionen är berättigad eller ej. Diskursen om kvinnligt nödvärn är en bra övergång till den problematik jag ämnar synliggöra inom viljediskursen och med förarbetenas framställning av kvinnan. Precis som viljediskursen gör kvinnor som uttrycker frivillighet *begripliga* gör också diskursen om nödvärnsrätt *begripliga* de kvinnor som agerar våldsamt i självförsvar gentemot män som begår grov kvinnofridskränkning, med angrepp eller överhängande hot.

---

⁷ Burt, Marta R., ”Cultural Myths and Support for Rape” i *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 38, nr. 2, 1980, 217–230.

Det kan sägas att Diskursen om kvinnligt nödvärn haft en tudelad diskursiv roll, den har följaktligen tolkat nödvärnsrättens begriplighet utefter två distinkta rationaliteter. Den första behandlar den kvinna som i motangrepp reagerar impulsivt och sporadiskt. Den kvinna som i tillstånd av akut rädsla och panikkänsla, karakteriserad av känslor, lättskrämdhet, nervositet, och hysteri, agerar irrationellt. Hon som i en konfrontativ situation dödar sin man.⁸ Diskursen om kvinnligt nödvärn har tolkat dessa kvinnor som renodlade *offer* som reagerat, likt det amerikanska rättsbegreppet *crime of passion*⁹, på grund av hyperboliska känslor. Men just eftersom de reagerat hysteriskt finns det ingen plats för dem inom rättssalens väggar. Rättssalen kräver att målsäganden som förhörs är samlade och rationella för att åklagaren skall kunna framställa sakfrågan koherent. Eftersom de agerat hysteriskt, och är således utanför den rättsliga normen, blir de istället hänvisade till psykiatrins anstalter. De blir där diagnostiserade och patologiserade med så kallat *battered women syndrome*.¹⁰ Hysterin, eller emotionerna, blir till en sjukdom, något som stått utanför den individuella kvinnans kontroll, här döms hon ej till mord eftersom akten stått utanför hennes kontroll vilket kräver en paternalistisk, och patriarkal, intervention.¹¹

Diskursen om kvinnligt nödvärn framställer vid sidan om den hysteriska kvinnan den andra kvinnan som, i sitt självförsvar, tvärtom agerat rationellt, känslolöst, och metodiskt. Dessa fall är karakteriserade av att kvinnan inte reagerar i direkt anslutning till en konfrontativ situation, utan, istället dödar sin man när denne sover. Istället för att hon reagerar impulsivt är utförandet planerat. Diskursen om nödvärn tolkar planen som en rationell och logisk process. Således finns det inte ett direkt överliggande hot; kvinnan anses kunna ha lämnat mannen snarare än att döda honom. Bakom det planerade utförandet finns det föga praxis för att benämna handlingen för nödvärn. I direkt kontrast till den tidigare diskursiva framställningen av kvinnan inom diskursen om kvinnligt nödvärn gör den senare framställningen istället *offer* till *mördare*.¹² Huruvida det är normativt rätt eller fel av kvinnan att i denna situation döda sin

---

⁸ Se Norrie, Alan, *Crime, Reason and History: A Critical Introduction to Criminal Law*, Cambridge och New York: Cambridge University Press, 2:a upplagan, 2006; Lernestedt, Claes, *Dit och tillbaka igen: Om individ och struktur i straffrätten*, Uppsala: Iustus Förlag, 2010.

⁹ Det svenska rättsbegreppet *crime passionell* är mer restriktad i detta hänseende.

¹⁰ Norrie, op. cit., s. 192.

¹¹ Se fotnot 93 nedan för en definition av bådaderna *actus reus* och *mens rea*.

¹² Lernestedt, op. cit., s. 196f.

man är utanför mitt syfte, oavsett en fråga om rätt och fel är den diskursiva framställningen av den rationella kvinnan som en mördare en begränsning gentemot henne.

Diskursen om kvinnligt nödvärn konceptualiserar två motsatta bilder av kvinnan som begår ett motangrepp. Ingen av kvinnorna får, som vi sett, rätt i sak; den första exkluderas från rättssalen medan den andra fördöms av samma institution. Diskursen tolkar händelseförlopp, reaktioner, praktiker, etc., utifrån dikotomin rationalitet eller emotion. Att kvinnan som agerar i direkt anslutning till en konfrontativ situation framställs som att göra det emotionellt eller impulsivt, medan kvinnan som tar till handling när mannen sover framställs som rationellt är, strikt sett, en diskursivt konstruerad särskillnad.

Det är den rationella sidan av myntet jag vill synliggöra, alltså *hur* begripligheten i fråga konstrueras utefter rationalitet. Mitt syfte med att analysera rationalitet är att synliggöra för maktrelationer som oftast framställs som neutrala, vilket rationalitet som begrepp ofta gör. Om kvinnan inom diskursen om nödvärnsrätt här begränsas genom att framställas som rationell, är det samma problematik jag analyserar genom en dekonstruktion av förarbetenas rationaliteter inom viljediskursen. Det bör noteras att jag inte kommer, så kallat, diagnosticera samhället i stort, utan enkom indikera på en symptomatisk problematik av *rationalitet som normativitet*. Hur en diskurs framställer dess subjekt måste tillåtas granskas kritiskt utifrån potentiella begränsande effekter. På samma sätt som Samtyckeslagen inte bör okritiskt hyllas som kulmen på en kvinnokamp, måste lagen i sig tillåtas ses som diskursivt begränsande och våldsam och inte alltid ett verktyg för rättvisa.¹³

Förarbetena menar att "[g]ränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska] vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte."¹⁴ Produktionen av denna textualitet, huruvida deltagandet bör bedömas som straffritt eller straffbart, görs helt utifrån en viljediskurs. Det är *hur* viljediskursen företer sig som mina frågeställningar ämnar belysa, dels genom en beskrivning av framställningen av kvinnan och dels hur framställningen kan ses som en begränsning. Jag har i min uppsats valt att göra

---

¹³ Se Benjamin, Walter, "Critique of Violence" i Marcus Bullock och Michael W. Jennings (red.), *Walter Benjamin: Selected Writings, Volume 1 1913–1926*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1996, 236–252.

¹⁴ SOU 2016:60, s. 196.

ställningstagandet att rättsskyddssubjektet, tillika den som blir utsatt för en våldtäkt, är en kvinna.¹⁵ Därför blir rättsskyddssubjektet inom viljediskursen explicit könad i min frågeställning; mina frågeställningar är således följande:

- ❖ *Hur framställer förarbetena kvinnan som rationellt rättsskyddssubjekt inom viljediskursen? och;*
- ❖ *Hur begränsar denna rationella framställning kvinnan?*

1.2 Arbetets studium

Syftet med detta kapitel är att introducera materialet som jag sedan kommer analysera. Det skulle inte finnas en större anledning att genomgående bearbeta Samtyckeslagen i detalj; min uppsats är inte en juridisk eller rättsdogmatisk sådan. Här får kapitlet snarare ses som ett sätt att introducera de rationaliteter som förarbetena brukar och mer specifikt hur jag kommer förhålla mig till dessa rationaliteter. Eftersom mitt arbete skall analysera förarbetenas rationaliteter, vad de förutsätter samt effekterna av framställningen, är det här viktigt att förtydliga dess signifierande struktur.

I Sverige finns det sedan 2018 en så kallad Samtyckeslag. Bedriften, alltså vad Samtyckeslagen tillför som nytt, är inte att för första gången införa *frivillighet* som under brottsrubricering våldtäktslagstiftning: sedan 1734 har vilja åtskilt *lönskaläge* och *våldtäkt*.¹⁶ Under Missgärningsbalken, cap. xxii., *Om qwinnofrid*, § 1 löd det: ”Tager man qwinno med wäld, och emot hennes wilja främjar sin onda lusta [...]”¹⁷ Den sexuella handlingen klassificerades enbart som en våldtäkt om och bara om den utfördes mot kvinnans vilja. Samtyckeslagen kan således ej sägas tillföra ett revolutionerande tankesätt kring våldtäkt inom viljediskursen. Förarbetena utgår redan från etablerade tolkningar när de framställer kvinnan; viljediskursen har präglat föreställningsvärlden kring sex och våldtäkt, som vi sett, i

---

¹⁵ Se min diskussion om rättsskyddssubjektet som kvinna i kapitel 3.1.

¹⁶ Lönskaläge ersatte mökränkning som brottsrubricering och innebar att bådadera kvinnan och mannen kunde straffas för utomäktenskapligt samlag som ledde till födandet av ett barn, alltså var lönskaläge ett begrepp *utanför* viljediskursen.

¹⁷ Jansson, Karin Hassan, *Kvinnofrid. Synen på våldtäkt och konstruktionen av kön i Sverige 1600–1800*, Uppsala: Uppsala Universitet, Studia Historica Upsaliensia 205, 2002, s. 361.

århundrade. För att förtydliga kan det således sägas att förarbetena rör sig inom viljediskursen som redan innan förarbetenas utredning separerar mellan frivillig och ofrivillig handling, en diskurs som aldrig någonsin kan vara utan en historiskt förutsatt tolkningsram.¹⁸ Jag kommer dock inte genealogiskt studera viljediskursens och våldtäktens historia i Sverige utan är specifikt intresserad av förarbetenas argument även om min analys kritiskt granskar dessa som beroende av en diskurs utanför förarbetenas avsikt.¹⁹ Det är också förarbetenas textuellt kodifierade argument bakom den rekommenderade författningsändringarna som är förarbetenas säregna bedrift inom viljediskursen. För det är genom förarbetenas kodifikation av sina rationaliteter som viljediskursen blir öppen för en kritisk analys och som förarbetenas argument blir som tydligast icke-neutrala.

Snarare än att nedan detaljerat redogöra för förarbetena och dess varje resonemang kommer jag, främst, framföra ett argument om *hur* och *varför* jag menar att förarbetena kan studeras. Det jag alltså är ute efter är att framställa förarbetena som ett politiskt textuellt medium som förmedlar rationaliteter om dess subjekt, därtill skall jag också presentera hur de resonemang som framförs av förarbetena kring viljediskursen är öppna för analys och forskning. Argumenten jag är ute efter är alltså de som flyter genom viljediskursen.

1.2.1 Källmaterial

Den 28 augusti 2014 beslutade Regeringen att tillsätta en utredning om sexualbrott i Sverige.

²⁰ Det som först var ålagt en utredare övergick senare till en parlamentarisk sammansatt kommitté, och antog namnet *2014 års sexualbrottskommitté*.²¹ I det första direktivet framgick bland annat att överväga huruvida en samtyckesreglering bör ersätta den dåvarande våldtäktslagstiftningen som utgick från våldsbruk. Det ingick också i direktivitet att lämna förslag till författningsändringar, liksom analysera varför enkom ett fåtal våldtäktsdomar

---

¹⁸ Benjamin, Walter, "On the Concept of History" i Howard Eiland och Michael W. Jennings (red.), *Walter Benjamin: Selected Writings, Volume 4 1938–1940*, Cambridge och London: Harvard University Press, 2006, s. 390ff.

¹⁹ För en genealogi av konstruktionen kön och våldtäkt i Sverige, se Jansson, *supra* not 17.

²⁰ Dir. 2014:123 *Översyn av våldtäktsbrottet*.

²¹ Se Dir. 2014:144 *Tilläggsdirektiv till 2014 års sexualbrottsutredning* (Ju 2014:21).

leder till fällande dom.²² Sexuallbrottskommittén, det vill säga förarbetena, presenterade sina resultat 2016 som sedermera ledde till regeringens proposition om författningsändringar, det vill säga 2018 års samtyckeslag.²³ Det är förarbetenas roll som jag ämnar analysera i min uppsats. Jag visar hur det som karakteriserar förarbetena, det vill säga yttrandet, kan reducerande ramas in och hur socialkonstruktionism och förarbetena som politiskt textuellt medium skall tillåta mig besvara min frågeställning.²⁴

Förarbetena presenterar vad de ser som ett skifte i perspektiv genom ett avstamp i ”varje individs rätt till sexuellt självbestämmande och sexuell integritet” vari ”sexualbrott är ett uttryck för bristande respekt för en annan människas rätt till sexuell integritet och sexuellt självbestämmande.”²⁵ Annorledes uttryckt menar förarbetena här att lagstifta om frivillighet som det enda sättet att försäkra och skydda individers sexuella integritet och rättigheter. Följaktligen bör gränsen, menar förarbetena, mellan straffri och straffbar gärning vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha varit frivilligt eller inte.²⁶ Detta motiveras genom att den nya skiljelinjen ”på ett bättre sätt [...] kommer [...] svara mot den uttalade avsikten att varje individ ska ha rätt till sexuellt självbestämmande.”²⁷ Utredningens rekommendationer kopplar samman sexuellt självbestämmande och frivillighet under rationalitet som paraplybegrepp. Jag ämnar, som sagt, enbart undersöka framställningen av rationalitet och frivillighet, detta betyder att jag inte kommer diskutera den del av förarbetena som har att göra med frågor utanför viljediskursen.

Först och främst framställer förarbetena rättssubjektet på ett specifikt sätt; huruvida ett visst beteende bör vara straffbart eller ej är i direkt korrelation till en rationalitet om individens klandervärdhet. Detsamma gäller rättsskyddssubjektet som, genom hjälp av åklagaren, har särskilda uppställda krav som per nödvändighet måste systematiskt och rationellt bevisas för att säkerställa huruvida en våldtäkt utförts. Mitt åtagande blir en beskrivning av förarbetenas

---

²² Dir. 2014:123, s. 8–11.

²³ Prop. 2017/18:177 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*.

²⁴ För de rättsliga argument som föranlett Samtyckeslagen kan det här vara värt att nämna de straffrättare som bidragit till diskussionen i Sverige. Se Leijonhufvud, Madeleine, *Samtyckesutredningen: lagskydd för den sexuella integriteten*, Stockholm: Thomson, 2008; Asp, Petter, *Sex & samtycke*, Uppsala: Iustus Förlag, 2010; Berglund, Kerstin, ”Samtycke eller ej” i Kerstin Nordlöf (red.), *Argumentation i nordisk straffrätt*, Stockholm: Norstedts juridik, 2013, 97–114.

²⁵ SOU 2016:60, s. 175.

²⁶ SOU 2016:60, s. 196.

²⁷ SOU 2016:60, s. 194f.

framställning som performativitet, en konstruktion som inte enkom *är något* utan också *gör och säger det som dess "är" är*.²⁸

Förfarbetena som ett politiskt textuellt medium skall alltså ses som, vilket Jacques Rancière förtydligar, det huvudsakliga narrativ som styr konfigurationen av ett specifikt ramverk. Härefter skall det ses hur ett textuellt medium ramar in erfarenheten, subjekt, objekt, eller koncept som begripliga; hur fakta konstrueras som allmän och blir nodalpunkten för perception och synlighet; hur subjekt igenkänns och konstrueras som kapabla att navigera sig själva genom det narrativ som konstruerats åt dem; och, till sist, vilka *argument* som är begripliga inom viljediskursen.²⁹ Detta åtagandet, ett beskrivning av den diskursiva framställningen, blir strikt kopplat till min första del av frågeställningen.

Som textuellt medium tillåter förfarbetena mig att se förfarbetena som om de säger något materiellt och rationellt om dess subjekt; en text som kräver att bli läst som ett uttryck för samhälle, kultur, och kön. Genom att jag ser förfarbetenas textuella framställning performativt kan en analys kring vad förfarbetena gör bidra med värdefulla insikter om rättsskyddssubjektets roll, och tillika konstruktion, inom rättssystemet; således är jag intresserad av förfarbetenas homogena karaktär av att producera en särskild begränsande effekt.³⁰

Förfarbetena framställer en specifik bild av kvinnan, men, också, särskilda förutsättningar och effekter därav. Sålunda kan min andra del av frågeställningen besvaras tillfredsställande genom att analysera förfarbetena som ett textuella medium. Förfarbetenas essens kan alltså reduceras till yttrandet: "Gränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska

---

²⁸ Jag utgår generellt från performativitet såsom utvecklat av Judith Butler sin *oeuvre*, se speciellt *gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York och London: Routledge, 2:a upplagan, 1999. När jag således diskuterar vad som sägs och görs är det vad som performativt sägs och därmed också görs. Värt att nämna är hur performativitet inte bör ses som ett koncept vilket kan konstruera sociala identiteter ur intet. Performativitet samspelar alltid med en hel diskurs som en föds in i, och ofrivilligt måste förhålla sig till genom sitt liv. För ett förtydligande av denna aspekt se Butler, Judith, *Bodies That Matter: On the discursive limits of "sex"*, London och New York: Routledge, 1993, se speciellt bokens introduktion som klargör missuppfattningar med hennes tidigare teoretiska ställningstaganden.

²⁹ Rancière, Jacques, *Aesthetics and Its Discontents*, Steven Corcoran (övers.), Cambridge och Malden: Polity Press, 2009, s. 24–5.

³⁰ Barthes, Roland, "The Death of the Author" i Stephen Heath (övers. och red.), *Image—Music—Text*, New York: Hill and Wang, 1977, s. 148.

vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte.”³¹ Det är då, enligt mitt syfte och frågeställning, framställningen av kvinnan genom yttrandet och effekten av yttrandet som åsyftas förklaras och synliggörs. Jag kommer presentera de analytiska redskapen som för att besvara frågeställningen härnäst.

---

³¹ SOU 2016:60, s. 196. Jag kommer att hänvisa till yttrandet: ”Gränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska] vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte,” som enbart ”yttrandet”.

2 Metod och teori

För att besvara min frågeställning, alltså hur förarbetena framställer kvinnan inom viljediskursen, och effekten därav, skall jag först och främst presentera de verktyg som kan brukas för att analysera *en diskurs*.³² Eftersom jag är intresserad av hur förarbetena framställer något, alltså performativt konstruerar dess subjekt, kommer en foucauldiansk diskursanalys, genom dess socialkonstruktionism, tillåta mig synliggöra problematiska maktrelationer som föreligger till synes neutralt inom viljedkursen.

Jag visar nedan hur den foucauldianska diskursanalysen kan användas för att studera begrepp som sociala och diskursiva konstruktioner; hur praktiker, kategorier, och identiteter är socialkonstruktionistiska sådana. Jag presenterar tre teoretiska och metodologiska föreställningar vilka artikuleras av mig som: makt/kunskap, intentionalitet, och yttrandet. Samtliga förmår mig, i analysen, att besvara hur förarbetena framställer kvinnan och hur detta extra-, intra- och inter-diskursivt begränsar henne.

2.1 Makt/kunskap

För att kunna se hur förarbetena konstruerar och framställer en bild av kvinnan behöver jag förtydliga hur makt, och kunskap, återfinns i symbios och hur dessa omöjliggör en reduktion av social fakta till objektiva sanningar. Inom den foucauldianska idévärlden finns det ingen enkel särskilnad mellan makt och kunskap. Makt och kunskap blir odelbara; makt kan bara existera, genomtränga, genomsyra, påverka, flyta, sippra igenom, dominera, etc., när det finns en kunskap om dess subjekt; bådadera sammanflätas utan förespegling om att lösgöra amalgamationen.³³ Likaså kan kunskap påstås finnas enbart när det finns en makt jämsides: en nexus av kategorisering, kodifiering, simplificering, generalisering, institutionalisering, deduktion, induktion, etc., som utgörs av makt/kunskapsregimen. Jag tar det som axiomatiskt

---

³² Jag förhåller mig till konceptet *diskurs* som Foucault främst utvecklar genom *The Archaeology of Knowledge & the Discourse on Language* (hädanefters refererad till som AK), Alan. M. Sheridan Smith (övers.), New York: Pantheon Books, 1972.

³³ Foucault, "Questions of Method" i James Faubion (red.) och Robert Hurley et al. (övers.), *The Essential Works of Michel Foucault 1954–1984, vol. 3: Power*, New York: The New Press, 2000, s. 230.

att alla sociala praktiker alltid är inrättade inom historiskt kontingenta nätverk och aggregat, det vill säga att praktiker blir radikalt historiskt förankrade och kan inte tillåtas analyseras som separerat från dess historiska och sociala kontext.

Med andra ord kan vi säga att diskurs, i denna mån, betyder att värld och subjektivitet allenast förekommer *som en simultan effekt av varandra*. Min teoretiska tolkning av människan blir positionerad *mellan* en icke–historisk materialism och en historisk idealism. Diskursanalytiska subjekt, objekt, och koncept förhåller sig, alltså, till världen socialkonstruktionistiskt, utan prospekt att kunna hänvisas tillbaka till en objektivt sanning.³⁴ En icke–neutral makt/kunskap tillskriver ett objekt ett sanningsvärde som alltid måste förhållas till. Därav blir subjektets kännedom om sin egna identitet enkom begripligt genom och inom diskursen. Jacques Lacans konceptualisering av spegelstadiet symboliserar här samma interrelation mellan subjektets kännedom om sig själv och kringliggande diskursiva objekt som blir subjektets introspektiva förutsättning. Lacan menar att ett barn upptäcker sin autonomi, självständighet, och individualitet när den ser sig själv i spegeln och uppfattar sig själv som ett singulärt objekt; barnet upplever här för första gången sina hela och sammanhängande kropp. Dock tillhör barnets insikt om sig själv den imaginära ordningen eftersom Lacan menar att det finns ett skymt objekt, måhända modern, bakom barnet som håller uppe denna så att barnets subjekt kan reflekteras i spegeln. Sålunda kan det sägas att självständighet alltid är fragmenterad och beroende av den andre.³⁵ Subjektivitet åsyftar här en kluvenhet som återfinns i det imaginära varandet. För mitt syfte, alltså hur förarbetena framställer kvinnan åsidosatt de psykoanalytiska implikationerna, kommer kvinnans subjektivitet tolkas som i direkt korrelation med diskursen, och kan inte sägas stå utanför den diskursiva framställningen på ett begripligt sätt.

Sanningsvärdet inom viljediskursen blir för mig hela den amalgamationen av vad som karakteriserar föreställningen om människans njutning, lust, frodande, vanor, och gester; diverse intensitet och grad av egenskaper; människans behov, instinkter, och drifter;

---

³⁴ Foucault, "The Order of Discourse" i Robert Young (red.), *Untying the Text: A Post-Structuralist Reader*, Boston, London och Henley-on-Thames: Routledge & Kegan Paul, 1981, s. 57.

³⁵ Lacan, Jacques, "The Mirror Stage as Formative of the Function of the *I* as Revealed of in Psychoanalytical Experience" i *Écrits: A Selection*, Alan Sheridan (övers.), New York och London: Routledge, 2001, 1–7.

alltsammans är, i slutändan, socialt förutsatta.³⁶ På samma sätt menar jag att alla kategorier och generaliseringar som är begripliga, i.e. diskursiva formationer, signifierar något diskursivt och tillhör därav en diskurs. De sanningar som tillskrivs koncept, eller kategorier av koncept, tillhör diskursen och blir en direkt produkt av hur makt/kunskap tillsammans formar och artikulerar koncept.³⁷ Vi kan således säga att sanningen alltid är en tolkning, vilket inte nödvändigtvis betyder att tolkningen *är allt som finns*.

Det är dymedelst viktigt för mig att se hur kunskap, som traditionellt tillmäts en neutral eller positiv betydelse, inte kan sägas brukas för att nå en mer objektiv sanning.³⁸ Sanningsvärdet i prepositionen ”beroende på” i yttrandet blir helt socialt kontingent. Förarbetena gör anspråk på en sanning, ett sätt att göra enbart vissa subjekt, objekt, och koncept begripliga, således kan mitt dekonstruktiva projekt ses som ett sätt att omdistribuera begripligheten i fråga. För ifrågavarande frågeställning betyder det att förarbetena framställning av rättsskyddsobjektet inte kan ses neutralt, men än viktigare *måste* ses som performativt konstruerad av förarbetena. Eftersom sanningsvärdet är konstruerat kan jag också dekonstruera det, vilket min analys också åsyftar.

2.2 Intentionalitet

Det nätverk av makt/kunskap som diskuterats i föregående kapitel förmedlar, som sagt, ett sanningsvärde intersubjektivt. Vad som är viktigt att poängtera för mitt fortsatta arbete är skillnaden mellan en metafysisk, eller liberalt framställd, vilja kontra viljediskursen. Anledningen varför jag skall diskutera intentionalitet i förhållande till mitt källmaterial och syfte, är dess juridiska relevans. Inom juridiken är intentionalitet—vare sig i förhållande till ansvarsfrihetsgrunder såsom samtycke och frivillighet, liksom ansvarsgrunder såsom uppsåt—ett centralt, nästan sakrosankt, begrepp.

---

³⁶ Marcuse, Herbert, *One-Dimensional Man: Studies in the ideology of advanced industrial society*, London och New York: Routledge, 1991, s. 6–11.

³⁷ Macdonell, Diane, *Theories of Discourse*, Oxford: Basil Blackwell, 1986, s. 4.

³⁸ *Supra* not 34, s. 67.

Jag skiljer mig från den juridiska disciplinen genom att hävda att relationen mellan subjekt och objekt inom viljediskursen inte kräver någon intentionalitet. Makt kräver förvisso en överhängande strategi, men, som Michel Foucault hävdar, kan strategin vara glasklar, dess syfte dechifferbar, men samtidigt utan individuella subjekt som upprätthåller maktordningen i fråga.³⁹ Diskursiva formationer förutsätter en strategisk kategorisering av man/kvinna, men samma strategi förutsätter inte att det skulle vara enskilda män som utför den faktiska kategoriseringen. För mitt syfte betyder avsaknaden av en individuell aktör att *görandet* är allt.⁴⁰ En analys bör sålunda inte begrunda varifrån makt kommer, utan alltid härleda frågan tillbaka till en diskursanalys om *hur* makt praktiseras.⁴¹

Vad jag således menar är att frivilligheten måste tolkas diskursivt; det betyder, för mig, att diskussionen kring den performativa fria viljan, frivillighet, samtycke, intentionalitet, etc., måste analyseras som det framställs av förarbetena. Således blir det inte intressant huruvida frivilligheten *egentligen* skulle föreligga, eller huruvida en särskild intention *egentligen* skulle finnas hos subjekten i fråga.⁴² Den diskursiva frivilligheten blir en strikt socialt konstruerad sådan; vad som *egentligen* menas, vad som *egentligen* vill bli sagt, vad som *egentligen* försöks förmedlas—ett grumligt, subjektivt begrepp—blir mindre viktigt för min analys.

En diskursiv strategi förutsätter att dess subjekt är rationella och intentionella. På sammalunda sätt är förarbetena helt beroende av att förutsätta och framställa en metafysiskt frivillighet, och ontologiskt självständiga subjekt. Det är denna diskursiva framställning jag ämnar belysa genom en analys kring *vad* förarbetena säger om rättsskyddssubjektets frivillighet, och *hur* framställningen företer sig.⁴³ Mitt projekt förblir *hur* frivillighet och rationalitet systematiskt förutsätts. Istället för att se frivillighet som metafysiskt, blir mitt projekt en analys av förarbetenas framställning av frivillighet, en framställning som bäst

---

³⁹ Foucault, *The History of Sexuality: Volume 1: An Introduction*, Robert Hurley (övers.), New York: Vintage Book, 1978, s. 94ff.

⁴⁰ Nietzsche, Friedrich, *On the Genealogy of Morality*, Keith-Ansell Pearson (red.) och Carol Diethe (övers.), Cambridge: Cambridge University Press, [1887]2006, s. 26.

⁴¹ Deleuze, *Foucault*, Seán Hand (red. och övers.), Minneapolis: University of Minnesota Press, 1988, s. 71.

⁴² Foucault, "History, Discourse and Discontinuity" i Sylvère Lotringer (red.), Lysa Hochroth och John Johnston (övers.), *Foucault Live: Michel Foucault Collected Interviews, 1961–1984*, New York: Semiotext(e), 2:a upplagan, 1996, s. 42–43.

⁴³ Adorno, Theodor W., *Negative Dialectics*, E. B. Ashton (övers.), London och New York: Routledge, 1973 s. 26–28.

benämns som viljediskursen. Jag utför därför en metaanalys av förarbetenas analys och vad förarbetena framställer att dess subjekt *egentligen* vill och menar.

2.3 Yttrandet

Sist skall jag här förtydliga yttrandets användbarhet i förhållande till min frågeställning. *Yttrandet* blir för mig ett viktigt diskursivt begrepp, då diskursens strategiska användning av makt/kunskap producerar sanningar *genom* yttrandet. Diskursen är sålunda konstituerad av särskilda yttranden som genererar egna begränsningar, rupturer, och stilistiska modaliteter, det vill säga hur diskursiva formationer enkom är begripliga, och approprieras, inom särskilda ramverk av tid och rum.⁴⁴ Förarbetenas projekt är att utreda huruvida frivillighet bör vara skillnaden mellan straffbar och straffri handling. Därigenom blir ”yttrandet” i sig förarbetens essens eftersom det enhetligt återspeglar förarbetenas syfte.

Yttrandet, som presenterat, kommer brukas som metodologiskt verktyg för att analysera ett koherent narrativ. Ytterligare kommer det användas kring hur ett diskursivt objekt konstrueras och hur yttrandet i sig befäster social mening och placerar ett ramverk kring en diskursiv praktik.⁴⁵ Yttrandets arkitektur konstruerar diskursiva narrativ vilka blir begripliga *när de situeras* kring nodalpunkter av makt/kunskap, begripligheten av frivillighet och erfarenheterna av frivilligt sex följer viljediskursens narrativ.⁴⁶ Diskurs, för mig, blir de gemensamma, regelbundna, och upprepningsbara yttranden som symboliserar en diskursiv kunskap. Diskurs kommer således brukas av mig för att förklara dessa familjära och paradigmatiske mönster, praktiker och kunskaper.

Jag förhåller mig till yttrandet som sådant att jag tar alla yttranden visavi alla koncept, till exempel frivillighet, våldtäkt, samtycke, etc., som konstruerade diskursivt och socialt.⁴⁷ Därför blir våldtäktens diskursiva struktur, för att låna Sharon Marcus begrepp ”rape script”, helt beroende på diskursiv kontext och hur det i praktiken synliggörs är en normativ och

---

⁴⁴ AK, s. 117.

⁴⁵ Graham, Linda J., ”The Product of Text and ’Other’ Statements: Discourse analysis and the critical use of Foucault” i *Educational Philosophy and Theory*, vol. 43, nr. 6, 2011, s. 667.

⁴⁶ Deleuze, 1988, op. cit., s. 17.

⁴⁷ Se Harding, Sandra, *The Science Question in Feminism*, Ithaca och London: Cornell University Press, 1986.

diskursiv företeelse.⁴⁸ Då jag förhåller mig till diskursen beskrivande, men också kritiskt, blir mitt projekt framledes en förklaring av *hur* yttrandet *uttrycks*, vad förarbetena *repetitivt resonerar* kring, och *hur* våldtäkten och dess subjekt *konstrueras* utefter särskilt framställda nodalpunkter för allmän fakta och erfarenheter inom viljediskursen.

Yttranden representerar ett homogent narrativ *om något*, som kodifierar perspektiv till privilegierade förhållningssätt, därför är det likaså yttrandet som kommer vara främsta fokus för min foucauldianska diskursanalys.⁴⁹ För mig blir ett beskrivande av yttrandet analytiskt betydelsefullt för att se hur ett objekt kommer att *vara* begripligt.⁵⁰ Mitt metodologiska projekt att förklara yttrandet blir därmed att beskriva deklarativa, produktiva, konstitutiva, stipulativa, och legislativa funktioner som yttrandet är en funktion av. Det blir också att analysera de förutsättningar och villkor som funktionen av yttrandet är en strategi utav liksom hur dessa domäner framställs.⁵¹ I mitt fall representerar yttrandet i fråga förarbetenas stilistiska tematik, och det är således förarbetenas yttrande som problematiseras. Yttrandet har alltså valt *just eftersom* det är förarbetenas strukturella paradig.

Genom yttrandet som mitt metodologiska objekt kommer förarbetenas användning av yttrandet *beskrivas* och *analyseras* i förhållande till konstruktionen och framställningen av kvinnan. Detta betyder att analysen kommer fokusera på vad användningen av yttrandet förutsätter och dess effekt som social begränsning. Mitt åtagande blir därav att synliggöra problematiska maktrelationer som till synes föreligger neutralt inom viljediskursen.⁵²

---

⁴⁸ Marcus, Sharon, "Fighting Bodies, Fighting Words" i Judith Butler och Joan W. Scott (reds.), *Feminists Theorize the Political*, New York: Routledge, 1992, s. 389.

⁴⁹ Graham, op. cit., s. 668–669.

⁵⁰ AK, s. 50.

⁵¹ AK, s. 86–87.

⁵² För en ingång till lagen som icke-neutral och våldsam se Benjamin, *supra* not 13.

3 Tidigare forskning

Jag kommer under detta kapitel presentera forskare och argument vilka teoretiserar om den kvinnliga konstruktionen genom en dekonstruktion eller rekonstruktion. Jag gör en diskussion om ställningstagandet att rättsskyddssubjektet och den som blir utsatt för en våldtäkt, är en kvinna. Detta eftersom bilden av *offret* har strikt kvinnliga attribut, och framställs performativt som kvinna inom den liberala straffrätten. Ytterligare diskuterar jag, genom tidigare feministiska forskare, huruvida det kan sägas finnas en objektivt sann bild av vad kvinnan är, en så kallad verklig representation av henne. Jag konkluderar dock, i enlighet med foucauldiansk feminism, att konstruktionen inte kan sägas göras mot en annan mer sann sådan; all fakta i förhållande till kvinnan som konstruktion och identitet blir därmed, för mig, socialt konstruerat oavsett dess biologiska associationer. Liksom landar jag i ett avfärdande av en enkel relation mellan ord och kropp, det vill säga att inte kommer bruka intentionalitet teoretiskt. Jag kommer dialektalt framställa talaktsteorin för att negra dess fokus på intentionalitet men tillsammans med en appropriering av makt/kunskap acceptera att yttrandet är en *seriös talakt*. Till sist positionerar jag mitt eget bidrag till fältet, nämligen, hur rationalitet bör ses som något begränsande. Här kan det sägas att rationalitet, att framställs som att det som sägs alltid betyder det som menas, begränsar kvinnans sexuella självbestämmande.

3.1 Framställningen av rättsskyddssubjektet som kvinna

Radikalfeministisk forskning, med rötter från 1970-talet, ser, i stora drag, könen som biologiska; förtrycket av mannen, gentemot kvinnan, är en patriarkal *omkonstruktion* av det biologiska könet till ett socialt, perverst, och eroticerat sådant. Eftersom den primära skillnaden blir en i biologi särskiljer radikalfeminismen här kön/genus tydligt. Biologiskt könade praktiker, såsom graviditet, konceptualiseras som en social handling av mannen som

utnyttjar en biologisk skillnad i kvinnan. Våldtäkt då framställt som en handling som utförs av en socialt och biologisk man mot en socialt och biologisk kvinna.⁵³

Senare radikalfeminister har istället kommit att se ojämlikheten och de könade skillnaderna som en social sådan. Bådadera genus och kön anses därigenom vara konstruerade, i viss mån, av samhällsliga strukturer oavsett dess biologiska eller morfologiska karaktärsdrag. Den sociala konstruktionen av dikotomin ”man/kvinna” konstituerar en skillnaden i sig själv, och det är förekomsten av en skillnad som producerar en ojämlik. Det är genom att se våldtäkten som ojämlik som den, i direkt relation till kvinnans sociala stratifikation visavi mannen, blir *de facto* och *de jure* en könad praktik. Det skulle dymedelst kunna sägas att våldtäkt alltid förutsätter en social man som våldtar en social kvinna.⁵⁴

Ann J. Cahill diskuterar också våldtäkt som en könad praktik; hon gör detta genom att belysa att kvinnan lär sig att sin kropp är farlig och provokativ.⁵⁵ Andra könade praktiker interagerar med sex/våldtäkt: utmanande kläder, för mycket smink, etc., signalerar en diskursiv vilja till sex. Cahills forskning visar på att det feminina rättsskyddssubjektet framställs på ett sådant sätt att hon blir bådadera offer och skyldig. Våldtäktsoffret *var på en plats hon inte borde ha varit på, rörde sig på ett opassande sätt, eller hade på sig sexuellt provocerande kläder*, och agerade sålunda på ett sådant sätt att hon får *skylla* sig själv.⁵⁶

Precis som ovan nämnda feministiska forskare har såväl Ulrika Andersson som Nicola Lacey studerat rättsskyddssubjektet utefter våldtäktslagstiftningar.⁵⁷ Bådadera Anderssons och Laceys projekt kan tillåtas exemplifieras av den frågeställningen Andersson ämnar besvara, alltså ”hur rättsskyddssubjektets kön, sexualitet, och kropp producera[s] i den straffrättsliga

---

⁵³ Firestone, Shulamith, *The Dialectic of Sex*, New York: Bantam, 2:a upplagan, 1972; Daly, Mary, *Gyn/Ecology: The Metaethics of Radical Feminism*, Boston: Beacon Press, 1978; Brownmiller, Susan, *Against Our Will: Men, Women and Rape*, New York: Simon and Schuster, 1975.

⁵⁴ MacKinnon, Catharine A., *Feminism Unmodified: Discourses on Life and Law*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1987; *Idem*, *Women's Lives, Men's Law*, Cambridge och London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2005; *Idem*, *Toward a Feminist Theory of the State*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1989; Pateman, Carole, *The Sexual Contract*, Cambridge: Polity Press, 1988; Frye, Marilyn, *The Politics of Reality: Essays in Feminist Theory*, Freedom: Crossing Press, 1983.

⁵⁵ Cahill, Ann J., *Rethinking Rape*, Ithaca: Cornell University Press, 2001.

⁵⁶ *Ibid.*, s. 160, [kursivering i original].

⁵⁷ Andersson, Ulrika, *Hans (ord) eller hennes: En könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*, Lund: Bokbox Förlag, 2004; Lacey, Nicola, *Unspeakable Subjects: Feminist Essays in Legal and Social theory*, Oxford: Hart, 1998.

hanteringen.”⁵⁸ Inom rättssystemet knyts arketytiska kvinnliga egenskaper samman med rättsskyddssubjektet, det vill säga offret, och arketytiska manliga attribut tillsammans med rättssubjektet, det vill säga, förövaren. Rättsskyddssubjektet framställs genom en institutionell performativitet som öppen, passiv, materiell och förkroppsligad; härigenom menar bådadera forskare att rättsskyddssubjektet konstrueras som ett kvinnligt subjekt.⁵⁹

Avkönade rätts(skydds)subjekt är i linje med hur en liberal straffrätt framställer dess egna förmodade världsbild.⁶⁰ Men ovan nämnda forskare förmedlar ett slags konsensus kring *våldtäkt* som en könad praktik och visar att rättsskyddssubjektet framställas som kvinnligt och även om straffrätten i sig framställer våldtäkt och sex som avkönat. Catharine A. MacKinnon tar också rättsskyddssubjektet som kvinnligt och har visat hur neutrala och till synes jämlika konceptualiseringar enkom förstärker den könade dimensionen.⁶¹ Jag förhåller mig till förarbetena i samma kapacitet som den tidigare forskningen även om förarbetena, i egenskap av att vara effekten av en liberal straffrätt, inte själva könar dess subjekt. Därmed spelar det föga roll huruvida förarbetena refererar till sitt rättsskyddssubjekt som könat eller som en okroppslig, abstraherad person, eftersom rättsskyddssubjektet och våldtäktsoffret är en *de facto* arketytiskt könad kvinna.⁶²

---

⁵⁸ Andersson, op. cit., s. 19.

⁵⁹ *Supra* not 57.

⁶⁰ Se Andersson, 2004; Lacey, 1998; Lernestedt, 2010; MacKinnon, 1989.

⁶¹ Se MacKinnon, 1989.

⁶² Förutom det faktum att samtliga forskare förhåller sig till straffrätten och rättssystemet som att det är kvinnan som konstituerar rättsskyddssubjektet finns, visar svensk statistik på sammalunda konklusion. Det bör här nämnas att är statistiken direkt könad; 96% av alla individer över 18-år är kvinnor, och 97% av barn mellan 15–17 detsamma. Se Brottsförebyggande rådet (BRÅ), *Kriminalstatistik 2018, Anmälda brott: Slutlig statistik*, 2019. Det var först 1984 våldtäktslagstiftningen blev könsneutral; därefter reglerades inte våldtäkt som att enkom mannen var förövare och kvinnan offer; dock brukas fortfarande samlagsbegreppet som könat. Som Missgärningsbalken exemplifierade var under 1700-talet våldtäktsbegreppet strikt könat; jag menar att även om språkbruket har förändrats senaste decennier är inte praktiken i största hänseende annorlunda. Statistik visar också hur det är kvinnan som främst utsätts för våldtäkt. Det finns därför fog för mig att genom analysen anta hur förarbetena, oavsett dess egna könsneutrala konceptualisering, konstruerar rättsskyddssubjektet som implicit könat. Om rättsskyddssubjektet är *de facto* kvinnligt könad, och statistiken reflekterar sådana antaganden, finns det ingen avsevärd problematiken för mig att förhålla mig till förarbetenas konceptualisering av den som blir utsatt för våldtäkt som kvinna; och jag instämmer således med den tidigare feministiska forskningen inom ämnet och kommer förhålla mig till förarbetena därav. När förarbetena diskuterar den som blir våldtagen diskuterar de, *de facto*, huruvida en specifik *kvinn*a kan bli våldtagen.

3.2 Makt/kunskap och socialkonstruktionism

Med ett utgångsläge att könen är biologiska *från början* ämnar Susan Estrich förtydliga mellan *verklig* och *idealistisk* våldtäkt. Detta görs i syfte att synliggöra hur rättssystemet särskiljer mellan *hur våldtäkter egentligen ser ut* och hur rättssystemet framställer *hur de bör, idealistiskt, se ut*.⁶³ För att låna Nils Christies begrepp blir ”det idealistiska offret” det som lättast får legitim status som rättsskyddssubjekt.⁶⁴ Precis som Cahill menar att kvinnan som klädde sig utmanande provocerade våldtäkten, reflekterar detta hur en *verklig* våldtäkt skiljer sig från den *idealistiska*; helst skall det idealistiska offret ha varit, till exempel, ”oskuld”, det vill säga oskyldig, passiv, ren, orörd, och sårbar.⁶⁵ Kvinnan som alltså klär sig utmanande och sedermera blir våldtagen representerar, enligt Estrich, en *verklig* våldtäkt samtidigt som hon representerar en *icke-idealistisk* sådan. Estrichs analys av de rättslingvistiska yttranden som särskiljer *verklig* från *idealistisk* grundar sig på en föreställning om hur yttrandet förmedlar en fantomlik kvinna som döljer en sann diskurs bakom dess chimär av socialkonstruktionism. ”Det verkliga offret”, eller våldtäkten, betyder således vad som är objektivt sann. Men jag menar, tvärtom, som jag tidigare visat, att makt/kunskap inte tillåter en att separera begreppen i den mån Estrich gör det; det kan inte finnas en objektiv horisont som konstruktionens idealism sker gentemot.

Vanessa Munro applicerar foucauldiansk terminologi på Estrichs teoretiska särskilnad mellan *verklig* och *idealistisk* våldtäkt, och riktar kritik gentemot Estrich.⁶⁶ Munro utgår från en foucauldianskt makt/kunskapsregim, sålunda kan det inte finnas biologisk eller ontologisk självständighet att luta sig tillbaka på.⁶⁷ Skillnaden mellan dikotomin *verklig* och *idealistisk* blir, enligt Munro, istället en biopolitisk skillnad mellan normal och onormal. En könad foucauldiansk diskursanalys tillåter mig att se kroppen som om den är könad och genomsyrad av sexualitet, något som aldrig kan vara neutralt, ehuru väl den framställs som sådan. I

---

⁶³ Estrich, Susan, *Real Rape*, Cambridge: Harvard University Press, 1987.

⁶⁴ Christie, Nils, ”Det idealiska offret” i Malin Åkerström och Ingrid Sahlin (reds.), *Det motspänstiga offret*, Lund: Studentlitteratur, 2001, 46–60.

⁶⁵ *Supra* not 55.

⁶⁶ Munro, Vanessa, *The ideal and the real - at the boundaries of the possibility of female consent*, Glasgow: University of Glasgow, School of Law, 2000.

⁶⁷ *Ibid.*, s. 89–95.

enlighet med hur Andersson och Lacey synliggör hur rättssystemet konstruerar kroppen som öppen, passiv, förkroppsligad, materiell, etc., blir kroppen som upplever *skam* eller en *förminskad självbild* tillhörande normalt sex, snarare än utanför normen.⁶⁸ Mina teoretiska insikter i makt/kunskap gör den diskursiva skillnaden mellan olika sexuella handlingar till skillnad i vad som framställs som normalt och vad som framställs som normalt, liksom Munro hävdar, snarare än en skillnad i vad som är konstruerat, eller framställt, och vad som är självständigt verkligt, vilket Estrich argumenterar för.

Annan foucauldiansk feminism analyserar likaledes hur kvinnan konstrueras inom en manlig diskurs av ett nätverk av makt/kunskap, diskursiva formationer och producerade sanningar.⁶⁹ Det är inom denna forskning som jag positionerar min egna; detta eftersom denna feministiska forskning, som utgår från makt/kunskap, synliggör specifika konstruktioner av kvinnan och de könade praktikerna utan att någonsin behöva härleda sin argumentation tillbaka till en essentialistisk karaktärisering. Kvinnans utsatthet inom rättssystemet härleds därmed från att straffrätten främst ser sina subjekt som abstraherade, rationella personer, alltså som män, medan kvinnan blir mannens emotionella motsats. Även om jag placerar min forskning utefter samma metodologiska och teoretiska ingång, kommer jag senare att visa hur min forskning skiljer sig åt då jag inte antar en *prima facie* konceptuell attributiv skillnad mellan mannen och kvinnan, där den förra anses rationell och den senare emotionell.

---

⁶⁸ *Supra* not 57.

⁶⁹ Hekman, Susan, *The Material of Knowledge: Feminists Disclosures*, Bloomington och Indianapolis: Indiana University Press, 2010; Allen, Amy, *The Politics of Our Selves: Power, Autonomy, and Gender in Contemporary Critical Theory*, New York och Chichester: Columbia University Press, 2008; McNay, Lois, *Foucault and Feminism: Power, Gender and the Self*, Cambridge: Polity Press, 1992; Diamond, Irene och Quinby, Lee, *Feminism and Foucault: Reflections of Resistance*, Boston: Northeastern University Press, 1988; Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York och London: Routledge, 2:a upplagan, 1999; Sawicki, Jana, *Disciplining Foucault: Feminism, Power and the Body*, London och New York: Routledge, 1991; Smart, Carol, *Law, Crime and Sexuality: Essays in Feminism*, London: Sage Publications, 1995; *Idem*, *Feminism and the Power of Law*, London: Routledge, 1989; Bordo, Susan, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture and the Body*, Berkeley: University of California Press, 2003; Bartky, Sandra Lee, *Femininity and Domination: Studies in the Phenomenology of Oppression*, Routledge, 1990.

3.3 Intentionalitet som objekt

Jag har tidigare diskuterat hur yttrandet, som metodologiskt verktyg, inte tar hänsyn till yttrandets intention; det enda av vikt är hur yttrandets framställning representerar den diskursiva frivilligheten och inte den fria viljan i sig. Mitt analytiska projekt kan således förtydligas när det hävdas gentemot hur feminister använt sig av talaktsteorin.⁷⁰ Det är utifrån en negation av talaktsteori som jag kommer påbörja min egna teoretiska ingång till rationalitet som något begränsande, liksom hur intentionalitet spelar föga roll.

Genom hänvisning till talakter kan en mening delas in tertiärt. Först och främst är den lokutionära akten meningen i sig; vidare är den illokutionära akten hur meningen *säger något mer* i form av en performativ uppmaning eller erbjudande; och till sist, är den perlokutionära akten meningens effekt visavi dess intention, alltså huruvida uppmaningen lyckades.⁷¹

Talaktsteorin grundas på en representativ teori, eller en korrespondensteori, där relationen mellan ord och kropp är deduktiv. Om kvinnan till exempel säger *nej* till en sexuell invit, men effekten inte lyckas stoppa förövaren från att fortskrida med våldtäkten kan det sägas att meningens perlokutionära akt misslyckas.⁷² Meningens illokutionära akt kan också förstummas, att ett *nej* faktiskt tolkas som ett *ja*. Här misslyckas uppmaningen att ens kännas igen, vilket kan ske om kvinnans motstånd blir eroticerat.⁷³ Hela det talaktsteoretiska projektet grundas på att ord och meningar skall kunna utläsas som intentionalitet; en intention som framkommer genom en idealistisk kommunikation.⁷⁴ Det betyder att det återfinns en *synlig* intentionalitet bakom varje uttalande, bakom varje ja, nej, och stumhet. Detta förbiser, dock, mitt teoretiska förhållningssätt; det reducerar yttrandet till en bakomliggande, gömd diskurs utvärtes viljediskursen i fråga. Men yttrandet skiljer sig från talakter inom viljediskursen,

---

⁷⁰ Langton, Rae, "Speech Acts and Unspeakable Acts" i *Philosophy & Public Affairs*, vol. 22, nr. 4, 1993, 293–330; Maitra, Ishani, "Silencing Speech" i *Canadian Journal of Philosophy*, vol. 39, nr 2, 2009, 309–338; Maitra, Ishani och McGowan, Mary Kate, "On Silencing, Rape, and Responsibility" i *Australasian Journal of Philosophy*, vol. 88, nr. 1, 2010, 167–172; Hornsby, Jennifer och Langton, Rae, "Free Speech and Illocution" i *Legal Theory*, vol. 4, nr. 1, 1998, 21–37; Hornsby, Jennifer, "Illocution and its significance" i Savas L. Tsohatzidis, *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives*, London och New York: Taylor & Francis Routledge, 1994, 187–207; McGowan, Mary Kate, "Debate: On Silencing and Sexual Refusal" i *The Journal of Political Philosophy*, vol. 17, nr. 4, 2009, 487–494.

⁷¹ Austin, John L., *How To Do Things With Words*, Oxford: Oxford University Press, 1962, s. 101–102.

⁷² Langton, op. cit., s. 315.

⁷³ Langton och Hornsby, op. cit., s. 27.

⁷⁴ För en teori om idealistisk kommunikation se Habermas, Jürgen, *Moral Consciousness and Communicative Action*, Christian Lenhardt och Shierry Weber Nicholsen (övers.), Cambridge och Malden: Polity Press, 1990.

alltså hur frivillighet framställs, snarare än huruvida det metafysiskt, eller ens faktiskt, föreligger.

Som visat ovan accepterar jag inte den radikalfeministiska forskning som hänvisar tillbaka till en essentialistisk och naturlig bild av kvinnan som reifieras socialt och blir en patriarkal perversion av dess ursprungliga bild. På samma sätt kan det inte sägas finnas en organisk, korrekt språkanvändning vilket talaktsteori i viss mån måste förutsätta. Ngaire Naffine framför hur språkets samspel inom sex och våldtäkt inte kan ses som homogent; bejakandet och nekandet visavi samtycke kan därigenom aldrig reflektera en objektiv intentionalitet. På samma sätt som ett nätverk av makt/kunskap gör objektiv sanning otillgängligt finns det föga förespeglning om att återvända till ett lättanvänt språk, med en homogen betydelse.⁷⁵ I enlighet med Naffines forskning kommer inte jag anta det finns en *prima facie* riktig betydelse bakom ord eller meningar.

Icke desto mindre bidrar talaktsteori med en insikt om auktoritet, vad Mary Kate McGowan menar föreligger inherent inom talakten struktur.⁷⁶ McGowan menar att det är personens auktoritet som påverkar huruvida den perlokutionära effekten *tas upp* i respondenten.⁷⁷ En kvinna kan generellt sägas sakna strukturell auktoritet och misslyckas därför förmedla den perlokutionära effekten av sina uppmaningar; auktoritet och sexuellt självbestämmande blir således direkt sammankopplade. Kvinnan misslyckas avvärja våldtäkten med anledning av att hon ej, illokutionärt eller perlokutionärt, har en auktoritet visavi mannen. Även om yttrandet skiljer sig från talakten, blir min forskning kring yttrandet liksom en *seriös talakt*. Det vill säga att jag accepterar att en viss auktoritet måste medfölja för att något skall kunna yttras med övertygelse; en auktoritär talakt som direkt positionerar yttrandet inom en struktur, arkitektur, och infrastruktur.⁷⁸ Yttrandet måste alltså följa ett schema för att vara begripligt

---

⁷⁵ Naffine, Ngaire, *Law's Meaning of Life: Philosophy, Religion, Darwin and the Legal Person*, Oxford och Portland: Hart Publishing, 2009; Naffine, Ngaire och Leader-Elliott, Ian, "Wittgenstein, rape law and the language games of consent" i *Monash University Law Review*, vol. 26, nr. 1, 2000, 48-73.

⁷⁶ McGowan, Mary Kate, "Debate: On Silencing and Sexual Refusal" i *The Journal of Political Philosophy*, vol. 17, nr. 4, 2009, 487-494.

⁷⁷ McGowan, op. cit., s. 488ff. Effekten av intentionen—huruvida meningens perlokutionära eller illokutionära effekt aktualiseras i respondenten—benämns av John L. Austin som *uptake*. Jag har här valt att översätta effekten av detta till hur intentionen *tas upp*.

⁷⁸ Se Searle, John R., *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge, New York, och Melbourne: Cambridge University Press, 1969.

viljediskursen.⁷⁹ Det som får vad en person säger att räknas kan definieras som auktoritet inom språket; således kan det sägas att kvinnor haft problem med att hävda sin auktoritet inom ett nätverk av institutionaliserad makt/kunskap som definierar deras subjektivitet åt dem. Insnärjd i detta nexus kommer min analys att se hur förarbetena förutsätter att kvinnan har en *jämlig auktoritet*, där kvinnans samtycke alltid, *prima facie*, anses vara en seriös talakt och hur denna framställning i sig begränsar.

3.4 Rationalitet som problematik

Jag skall nu diskutera rationalitet såsom det brukas teoretiskt av liberala forskare; talaktsteori förutsätter, liksom förarbetena, att dess subjekt faktiskt, eller potentiellt, är rationella. Den rationella relationen mellan ord och kropp hos kvinnan som uttrycker motvilja eller vilja till sex blir därigenom ett radikalt simpelt förhållande. Liksom talaktsteori tar också liberalfeminism rationalitet som sitt utgångsläge; kvinnan som rationell tas som *de facto* sann, och därigenom förespråkas institutionella och rättsliga reformer för att möjliggöra ett bredare spektrum av valmöjligheterna som reflekterar rationaliteten i fråga.⁸⁰ Martha C. Nussbaum förklarar detta genom att påpeka hur samhället måste respektera och upprätthålla valmöjligheter eftersom alla individer är konstitutivt jämlika i deras kapacitet att välja.⁸¹ Detta projekt är i direkt parallell med förarbetenas sådana; då bådadera på samma sätt ämnar möjliggöra för kvinnan att åtnjuta sitt sexuella självbestämmande genom att hävda sexet som rättsligt jämlikt och frivilligt.

Liberalismen, som konstruerar begripligheten enbart genom frivillighet, har en frånvaro av sekretess: en sorts trivialitet visavi dess exoteriska sanningar; en *radikal* begriplighet som tas som *a priori* sann. Det kan sägas att den liberala ideologin, oavsett om det gäller arbetsmarknaden eller sexualpolitiken, är helt beroende av en förutsatt frivillighet.

---

⁷⁹ Dreyfus, Hubert L. och Rabinow, Paul, *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics*, Chicago: The University of Chicago Press, 2:a upplagan, 1983, s. 45–54. Se också *supra* not 45, för Marcus begrepp ”rape script”.

⁸⁰ Cornell, Drucilla, *At the Heart of Freedom: Feminism, Sex, and Equality*, Princeton: Princeton University Press, 1998; Nussbaum, Martha C., *Sex and Social Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999; Conway, David, *Free-Market Feminism*, London: Institute of Economic Affairs, 1998.

⁸¹ Nussbaum, 1999, *op. cit.*, s. 57.

Mest uppenbart utgår liberalfeminism och talaktsteori från en idealistisk rationalitet, men samtliga feministiska forskare som jag presenterat i kapitlet har rationalitet som sin utgångspunkt. När inte rationalitet brukas transcendentalt blir makt istället fastställt inom disparata och dyadiska kategorier: man/kvinna eller abstrakt/förkroppsligad, som samtliga framställs genom det övergripande ramverket av rationell/emotionell.⁸² Kvinnan framställs som motsatt mannen och blir öppen, passiv, förkroppsligad, materiell just eftersom hon inte lika rationell som mannen. Även om rationalitet används kritiskt för att hävda att mannens rationalitet är norm blir rationalitet fortledes utgångspunkten, och används inte som ett metodologiskt sätt för att problematisera framställningen av rationalitet *i sig*, vilket är vad jag ämnar göra. Vad föregående forskare utanför liberalismen ramar då misslyckas med är en radikal dekonstruktion och kritik som inte utgår från själva utgår från liberalismens premisser.

Mitt dekonstruktiva projekt kan inte ta den rationella sanningen som något trivialt. Istället tar jag rationalitet som något komplext, något som aldrig kan sägas vara uppenbart utanför den snäva diskursiva kontext som viljediskursen gör begriplig. Om begriplighet existerar inom en diskurs som distribuerat likt hur vi diskuterar distributionen av varor och resurser blir mitt projekt att distribuera om begripligheten inom diskursen. Dock utgår jag från ett kritiskt förhållningssätt gentemot neutrala företeelser genom en övertygelse att synliggöra sociala koncept som presenteras bakom en chimär av en institutionell neutralitet. Det blir av intresse att se hur förarbetenas idiosynkratiska framställning av kvinnan och frivillighet inom viljediskursen blir en social begränsning gentemot kvinnan. Sålunda måste också en viss begriplighet ses kritiskt. Det går inte att hävda att den mest marginaliserade i samhället är den mest obegripliga eftersom förarbetenas framställning ämnar göra kvinnans kropp begriplig. På samma sätt går det ej att hävda att det är obegripligheten i sig som direkt *orsakar*, vilket Judith Butler hävdar genom sin foucauldianska tolkning, en särskilt sårbar, osynlig, eller diskriminerande praktik.⁸³ Mitt förstå analytiska åtagande är en strikt beskrivning av

---

⁸² *Supra* noter 53, 54, 57.

⁸³ Se generellt Butler, Judith, *Undoing Gender*, New York och London: Routledge, 2004, s. 41–42; *Idem*, *The Force of Non-Violence: An Ethico-Political Bind*, London och New York: Verso, 2020, s. 67–76.

förarbetenas framställning, därefter kommer rationalitet som begriplighet angripas på ett sådant sätt som är motsatt den tidigare feministiska forskningen inom ämnet.

Det som jag därför är intresserad av är hur förarbetena framställer kvinnan som att hon säger det hon menar, och hur detta ställningstagande kan begränsa rättsskyddssubjektet i sig. Jag kan sålunda referera tillbaka till mina frågeställningar igen:

- ❖ *Hur framställer förarbetena kvinnan som rationellt rättsskyddssubjekt inom viljediskursen? och;*
- ❖ *Hur begränsar denna rationella framställning kvinnan?*

Jag förhåller mig alltså instämmande till den tidigare forskningen om hur rättsskyddssubjektet är kvinnligt, och hur våldtäkt är en könad praktik. Samtidigt blir min forskning en reflexion kring rationalitet som strikt motsatt den feminism som inte ser rationalitet—och den rationella kvinnan—som ett problematiskt begrepp inom viljediskursen. Det är utifrån premisserna om hur makt/kunskap konstruerar särskilda praktiker, objekt, koncept, och subjekt som begripliga, respektive obegripliga, som en analys av de diskursiva formationer inom viljediskursen möjliggörs. Jag kommer nedan att presentera min analys genom de teoretiska och metodologiska ställningstaganden härtills gjorda.

4   **Analys**

Förfarbetena karakteriserar sin utgångspunkt om sexualbrott inom ett nätverk av autonomi, sexuellt självbestämmande och integritet; därigenom blir den enda skillnaden mellan straffbar och straffri handling, *ceteris paribus*, huruvida uttryckt frivillighet förelegat.⁸⁴ Hela min forskning får här sägas vara en analys av förutsättningarna och effekterna av detta yttrande, vad jag tidigare definierat som: ”Gränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska] vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte.” Framgent kommer jag beskriva hur förfarbetena framställer kvinnan som rationellt rättsskyddssubjekt. Jag skall göra detta genom att beskriva *hur* förfarbetena konstruerar frivillighet och våldtäkt utefter yttrandet; här kommer förfarbetenas rationaliteter framhävas. Därefter kommer framställningen av kvinnan som rationell problematiseras och analyseras utifrån effekterna av förfarbetenas paradigmatiska yttrande.

4.1   **Framställningen av kvinnan och frivillighet**

Förfarbetena framför frivillighet som ett adekvat begrepp för att förmedla ett sexuellt självbestämmande; frivillighet kontrasteras gentemot medgivande och tillåtelse som förfarbetena menar uttrycker ojämlikhet. Förfarbetena resonerar motsatt, hur begreppet bör förmedla en ömsesidighet och jämlikhet, *just eftersom* sexuell samvaro i ”grunden är något positivt.”⁸⁵ Eftersom yttrandet härigenom förmedlar en implikation av sex som positivt och jämlikt, blir gärningsmannens handling inte en strukturell orättvisa. Istället rationaliserar förfarbetena hur gärningsmannen visar *likgiltighet* gentemot sin jämlika när han ej respekterar hennes sexuella självbestämmanderätt; det handlar här ej om strukturella problem utan direkt om *bristande respekt för en jämlik person med samma rätt till sexuellt självbestämmande som gärningsmannen*.⁸⁶

---

⁸⁴ SOU 2016:60, s. 195, 225.

⁸⁵ SOU 2016:60, s. 194f.

⁸⁶ SOU 2016:60, s. 197.

Detta stämmer för övrigt också överens med förarbetenas resonemang kring varför frivillighet, kontra samtycke, bör brukas i brottsrubriceringen. Eftersom samtycke redan regleras i Brottsbalken menar förarbetena att samtyckets befintliga definition och användningsområde måste stämma överens med förarbetenas intention. *Samtycke* föreligger även när det ej kommuniceras, så länge *det rent faktiskt förelegat* och därför menar förarbetena att samtycke är bristfälligt då yttrandet förmedlar ett krav på uttryck.⁸⁷ Detta betyder också att förarbetena inte längre erfordrar att rättsskyddssubjektet skall *uttrycka* sin motvilja till en sexuell handling: ”[d]et som i stället blir intressant är vad som fick den tilltalade att tro att den sexuella handlingen var önskad från motparten.”⁸⁸ Formuleringen syftar således ej skifta bevisbördan, utan istället att åklagaren numer ådagas konstruera *beviset* mellan gärningsmannen och huruvida frivillighet förelegat, och inte huruvida motvilja uttryckts. Alltså, skriver förarbetena,

[e]n sexualbrottslagstiftning som baseras på bristande frivillighet bör understödja att endast ett ja betyder ja medan avsaknaden av ett ja inte kan betyda att en annan person vill delta i en sexuell handling. En annan ordning skulle kunna ge grogrund för fördomar om att en passiv person egentligen vill delta i en sexuell handling eller att bara ett nej betyder nej.⁸⁹

Förfarbetena skriver här att ”[...] endast ett ja betyder ja,” vilket cementerar redan här kvinnan som rationell; hennes tal förmedlar *prima facie* vad hon *egentligen* tycker eftersom hon redan av att konceptualiseras som rationell enkom kan tala rationalitet. Genom att basera Samtyckeslagen på ömsesidig frivillighet framställer förarbetena rättsskyddssubjektet som jämlikt och som rationellt verbal.

Kommunikationen i fråga, är inte enbart verbal utan kan också framgå genom handling:

Just sexuell samvaro föregås emellertid sällan av en närmare diskussion parterna emellan om vad som ska ske [...] Istället kan [...] samvaron väx[a] fram succesivt [sic] genom parternas handlande, t.ex. genom ömsesidigt utväxlande av kyssar, kramar och smek.⁹⁰

---

⁸⁷ SOU 2016:60, s. 125–127. Se SOU 1988:7 *Frihet från Ansvar: om legalitetsprincipen och om allmänna grunder för ansvarsfrihet*, s. 109–122.

⁸⁸ SOU 2016:60, s. 183.

⁸⁹ SOU 2016:60, s. 196.

⁹⁰ SOU 2016:60, s. 198.

Förarbetena framställer rättsskyddssubjektet här som att hon förmedlar sin frivillighet när hon *säger* det, och att hon kan säga det genom handlingar. Hennes handlingar, fastän stundom stumma, *säger* något och kan således uttrycka frivillighet för sex. Ett rationellt förkroppsligande inskriver en materialitet i kvinnan; inte bara hennes ord utan också hennes kroppsrörelser blir rationella eftersom de framställs som att uttrycka vad hon *faktiskt* vill. Sålunda är förarbetenas framställning av kvinnan rationell i den bemärkelse att vad kvinna säger och gör tillskrivs intentionalitet.

4.1.1 Framställningen av inre frivillighet

Förarbetena resonerar kring hur frivillighet kommer till uttryck kontra inre frivillighet genom att föra en diskussion kring *vad man i dag vet* om till exempel frozen fright-reaktioner. En frozen fright-reaktion frystillstånd där våldtäktsoffret agerat passivt under en våldtäkt utan att göra motstånd eller på annat sätt visat sin motvilja. Först och främst framställer förarbetena rättsskyddssubjektet utan krav på att hon skall neka en sexuell invit, det vill säga ett krav att enbart hennes uttryckta nej betyder nej.⁹¹

Samtidigt som förarbetena menar att en inre frivillighet som ansvarsfrihetsgrund inte bör accepteras, fungerar denna rättsliga norm inom viljediskursen som ett tveeggat svärd:

Det som nu har sagts om valet att delta frivilligt innebär inte i sig att personens inre inställning ska vara avgörande för om deltagandet ska anses frivilligt eller inte. Den sexuella självbestämmanderätten innebär att en person kan välja att delta i något som denne kanske helst skulle låta bli att göra. För bedömningen av huruvida deltagandet har varit frivilligt eller inte *saknar det alltså i princip betydelse om en person innerst inne har varit positiv eller negativ till sexuell samvaro*.⁹²

”Den sexuella självbestämmanderätten” blir här, liksom inom hela viljediskursen, förutsatt jämlik. Förarbetena framställer också den sexuella akten som oberoende av kvinnans inre inställning; det spelar föga roll huruvida hon velat ha sex eller inte så länge hon faktiskt har uttryckt en frivillighet. Förarbetena framställer en bild av kvinnan som förutsätter att (den

---

⁹¹ SOU 2016:60, s. 18, 183, 197.

⁹² SOU 2016:60, s. 198–199, [min kursivering].

rationella) kvinnan gör sin röst (begripligt) hörd så att vad hon säger alltid betyder vad hon menar. Om frivilligt uttryck oavsett inre inställning medför handlingens straffrihet, alltså att bådaddera våldtäktens *mens rea* och *actus reus* inte föreligger, betyder det att sex, och inte våldtäkt, alltid föreligger under sådana omständigheter.⁹³ Det betyder att sexuell samvaro föreligger oavsett kvinnans negativa inre inställning.⁹⁴

Som en logisk konsekvens av frivilligt uttryck visavi den inre inställningen konkluderar förarbetena att tjatsex⁹⁵ aldrig kan vara straffbart:

Detta är en följd av att rätten till självbestämmande bör respekteras [... och] kan naturligtvis leda till att det kommer att finnas personer som i efterhand känner att deltagandet i en sexuell handling inte kändes ”bra” eller ”rätt” och att personen känner sig besviken för att det har inträffat.⁹⁶

Förfarbetena framställer frivillighet som sådant att det uttryckta väger tyngre än det inre. Därför spelar det ingen roll om kvinnan känt sig subjektivt sexuellt kränkt, eller som förarbetena benämner det ”att personen känner sig besviken,” om hon faktiskt uttryckt sin frivillighet. Tjatsex framställs som sex, och inte våldtäkt, just eftersom endast det rationella uttrycket som tillmäts betydelse. Den inre känslan huruvida personen är positiv eller negativ till sex framställs av förarbetena som något läsbart på kvinnans kropp eller genom hennes ord. När kvinnan uttrycker frivillighet till sex blir uttrycket, lagligt och diskursivt, ett tecken på hennes inre positiva inställning.

Förfarbetena erkänner dock att rättsskyddssubjektet kan ändra sin inställning mitt under den sexuella akten och avbryta handlingar oavsett om hon uttryckt frivillighet till en början. Den ändrade inställningen måste—logiskt medföljande ovanstående resonemang—uttryckas ”så att den eller de andra som deltar har möjlighet att uppfatta den ändrade inställningen och

---

⁹³ *Mens rea* åsyftar huruvida den svarandes sinnelag var uppsåtligt, eller om motiv förelåg, i förhållande till det föreskrivna brottet. *Actus reus* syftar istället till den fysiska gärningen, om den svarande åstadkommit den olagliga akten i fråga. Se vidare Molan, Mike, Lanser, Denis, och Bloy, Duncan, *Criminal Law*, London: Cavendish Publishing, 4:e upplagan, 2000, s. 25f.

⁹⁴ SOU 2016:60, s. 198.

⁹⁵ Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) definierar tjatsex som: ”ett [...] tvång, som visserligen inte innebär fysiskt våld, men däremot psykologisk utpressning och uttalade eller outtalade hot. Tjatsex är en mycket vanligare form av övergrepp än överfallsvåldtäkten.” Tjatsex kan sägas vara det sex som följer som konsekvens när en person inte accepterar ett nekande till en sexuell invit utan fortskrider med att (lyckas) övertala, eller utpressa, personen att samtycka.

⁹⁶ SOU 2016:60, s. 198–199.

avbryta den sexuella handlingen.”⁹⁷ Även om förarbetena visar kännedom om frozen fright-reaktioner framställs ett krav på att kvinna skall uttrycka motvilja, där kvinnans passivitet förblir otillräcklig för gärningsmannens straffansvar.⁹⁸

Genom att förarbetena textuellt kodifierat deras rationalitet visavi frivillighet och den inre inställningen går det tydligt uttryda hur förarbetenas framställning förmedlar en bild av kvinnan som tvingas vara rationell. Eftersom hennes rationalitet konstruerar akten, alltså huruvida hon uttrycker sin frivillighet, och motvilja, eller ej, är det också kvinnans rationalitet som reglerar huruvida handlingen skall klassificeras som våldtäkt eller sex. Dock sker alltid detta genom hennes uttryckta frivillighet, som genom hennes framställning som rationell alltid symboliserar hennes inre inställning.

4.1.2 Framställningen av kontextualiserad frivillighet

Förarbetena reglerar frivilligheten som koncept genom att hävda hur alla *frivilliga uttryck* inte bör accepteras inom viljediskursen.⁹⁹ Principiellt kan vi se hur förarbetena därmedelst inte tillskriver alla uttryck till frivillighet som seriösa talakter, uttrycket måste alltså medföra en särskild auktoritet.¹⁰⁰ Generellt diskuterar förarbetena att frivillighet inte kan godtas om något medel använts för att få fram det uttryckta frivilligheten eller om personen som uttrycker sin frivillighet befinner sig i en utsatt situation.¹⁰¹ Detta blir således ett undantag till att enbart uttryckt frivillighet skall utgöra skillnaden mellan straffbar och straffri handling. Jag skall dock inte synliggöra hur förarbetena kontextualiserar frivilligheten, utan fokusera på de fall där förarbetena erkänt struktur men fortledes framhäver rationalitet genom den autonoma självbestämmanderätten vilket överskrider själva undantaget. Ett sådant exempel är att förarbetena framställer våld, och våld som medel, som ett ogiltigförklarande av kvinnans uttryckta frivillighet. Förarbetena menar dock att våld får användas, i enlighet med det

---

⁹⁷ SOU 2016:60, s. 198–199, 429.

⁹⁸ SOU 2016:60, s. 197, 199.

⁹⁹ SOU 2016:60, s. 202.

¹⁰⁰ SOU 2016:60, s. 203.

¹⁰¹ SOU 2016:60, s. 201ff.

sexuella självbestämmandet, så länge våldet brukas frivilligt och inte för att få fram frivilligheten i fråga; ett uppenbart exempel skulle vara BDSM–sex.¹⁰²

Förarbetena gestaltar sex i relationer präglade av våld och misshandel där rättsskyddssubjektet lever ”under ett ständigt hot om våld,” som ett av undantagen till undantaget. Förarbetena menar att oavsett om ett förhållande är präglat av våld, eller ett ständigt hot om våld, kan rättsskyddssubjektet uttrycka sin frivillighet till sex.¹⁰³ Poängen som framhävs av förarbetena lyfter upp att förhållandet kan stundom vara utan våld och hot. Således, menar förarbetena, kan frivillighet komma till uttryck även om förhållandet är präglat av ett överliggande hot om våld. Framställningen av kvinnan inom dessa förhållanden blir således en som möjliggör att kvinnans sexuella självbestämmande bör väga tyngre än hennes strukturella sårbarhet. Därför kan hon uttrycka sin frivillighet till sex, utan att per definition bli våldtagen, även om hon lever i ett våldsamt förhållande.¹⁰⁴

Förarbetena diskuterar som sagt utnyttjandet av personer som befinner sig i utsatta situationer och undantag därav. Som ett undantag till en särskilt utsatt position framställer förarbetena köp av sexuella tjänster som frivilligt sex. Förarbetena menar att ”val att delta som har uttryckts till följd av ett erbjudande [bör] godtas som frivilligt.”¹⁰⁵ Deltagande i sex ”till följd av ett erbjudande” blir alltså ett uttryck för frivillighet. Det betyder att accepterandet av ett erbjudande i form av monetära medel, ekonomisk, fysisk eller psykisk säkerhet, hus och rum, eller annan materiel, tillmäts betydelsen att vara uttryck för frivillighet. Kvinnan i prostitution framställs som rationell per definition, eftersom hennes handlingar och ord som tar emot ett erbjudande förutsätter hennes frivillighet. Eftersom hon uttryckt frivillighet blir hon ej våldtagen; det betyder att hon deltar ömsesidigt, att säljandet av sin kropp för sexuella syften framställs som en positiv akt. Förarbetena framställer prostitution som sexuellt frigörande eftersom en person som köper sex initierar en *positiv* handling; sexuell samvaro föreligger, enligt förarbetenas logik, eftersom våldtäkt ej gör det. Förarbetena framställer kvinnan i

---

¹⁰² SOU 2016:60, s. 204, 433. BDSM är en initialism där bådadera ”D” och ”S” har en dubbel betydelse. ”BD” står för *Bondage* och *Discipline*, ”DS” står för *Domination* och *Submission*, ”SM” står för *Sadism* och *Masochism*. BDSM–sex är således sexuella handlingar som involverar en eller flera av dessa praktiker.

¹⁰³ SOU 2016:60, s. 203–204.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ SOU 2016:60, s. 208.

prostitution genom viljediskursen: att hon deltar frivilligt när hon säljer sin kropp i egenskap av att vara en rationell kvinna.¹⁰⁶

Förarbetena utelämnar ekonomiskt våld och förtryck av närstående när de framställer våld i nära relationer och kvinnan i en sådan relation. Det ekonomiska våldet karaktäriseras av begränsning av gemensamma medel, eller hot därav, tvång till att partnern skall utföra förskingring, till exempel, eller övergripande manipulativt ekonomiskt beteende.¹⁰⁷ Det enda förarbetena diskuterar i förhållande till egendom är fysiskt våld gentemot egendom.

Förarbetena hävdar att en gärningsman som ”hotar den utsatte med att slå sönder personens egendom om inte gärningsmannens önskemål efterföljs” kan sägas använda våld för att få fram ett uttryck till frivillighet.¹⁰⁸ I Sverige skulle det således också få antas att fysiskt våld gentemot husdjur, som är lös egendom, inte per definition utgör *nog* mer våld för att ett uttryckt val att delta frivilligt inte skall tillmätas betydelse. Eftersom förarbetena utgår från våld som enkom fysiskt blir framställningen av frivillighet inom relationer en där kvinnan utsatt för våldet *måste* utföra handlingar för att säkerställa sin säkerhet med risk om ekonomiskt fördärv.

Sexuella relationer som kommer till som följd av ekonomisk manipulation blir till frivilligt sex. Liksom med diskussionen kring relationer präglade av våld förmedlar förarbetenas framställning att en kvinna i en ekonomiskt utsatt relation, präglad av ekonomiskt förtryck, hade lämnat förhållandet om hon faktiskt hade velat och därmed kan hon uttrycka frivillighet till sex under förhållandets förlopp. Detsamma gäller även den kvinna som är i ett förhållande präglad av fysiskt våld; eftersom framställningen av kvinnan konstruerar henne som rationell blir implikationen att om kvinnan hade lämnat så hade hon faktiskt också gjort det.

---

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Se Adams, Adrienne, et al., ”Development of the Scale of Economic Abuse” i *Violence Against Women*, vol. 14, nr. 5, 563–588.

¹⁰⁸ SOU 2016:60, s. 205.

4.1.2.1 Framställningen av sex som positivt

Det sexuella självbestämmandet tillskrivs, eller aktualiseras, i dagsläget vid 15-års ålder. Förarbetena menar att barn är särskilt utsatta av våldtäkter på grund av sin unga ålder, och diskuterar således huruvida denna strukturella utsatthet bör leda till att barn inte skall kunna uttrycka sin frivillighet till sex. Dock menar förarbetena att barn bör kunna ha sex eftersom

[s]exualitet är i grunden något positivt. Intresset för sexuell samvaro växer dessutom fram succesivt [sic] i tonåren. Att förmå ungdomar att helt avhålla sig från sexuella handlingar fram till den dag de fyller arton år vore knappast möjligt och inte heller önskvärt.¹⁰⁹

Sexualitet som något positivt brukas således igen för att argumentera att sexuellt självbestämmande bör aktualiseras redan vid 15-års ålder.¹¹⁰ Således finns det en regelbundenhet vid förarbetenas yttrande om frivilligt sex som något i grunden positivt, och detta brukas repetitivt för att göra argument kring våldtäkt och sexuella rättigheter; kort sagt kan det sägas att kvinnan som deltar i sex alltid deltar i en positiv handling.¹¹¹

Utifrån samma repetitiva argument, där sexuell samvaro framställs som positiv, framför förarbetena en tudelad argumentation mellan normalt och onormalt sex.¹¹² Förarbetena synliggör en bild av normalt/onormalt sex när de diskuterar sexuell samvaro som positivt inom viljediskursens etablering av normal och avvikande. Detta framgår när förarbetena menar att det inte bör vara straffbart att närma sig sin partner med ett sexuell syfte när denne sover.¹¹³ Förarbetenas rationalitet grundar sig i en mentalitet att det normala är normativt bra: ”[s]ett i sitt rätta sammanhang,” alltså när personerna ”känner varandra väl” och det ”föreligger en nära relation” sinsemellan, bör sexuella närmanden mellan partners där den ena sover inte anses som ”främmande”.¹¹⁴ Något omskrivet argumenterar således förarbetena för att den normala sexuella praktiken rättfärdigar straffriheten att närma sig sin partner sexuellt

---

¹⁰⁹ SOU 2016:60, s. 237–238.

¹¹⁰ Ibid., s. 136–139.

¹¹¹ *Supra* not 85.

¹¹² *Supra* not 63 och 66.

¹¹³ SOU 2016:60, s. 210.

¹¹⁴ SOU 2016:60, s. 210–211, 434.

när denna sover. Det ”rätta sammanhanget”, häri menat av förarbetena som det normala sexet, är dock just det sammanhanget där flest antal våldtäkter sker, det vill säga när gärningsmannen och rättsskyddssubjektet har någon sorts relation dessförinnan.¹¹⁵

Till yttermera visso kan denna latent frivillighet ses likt det som Andersson diskuterat kring rättsskyddssubjektet som *passiv* och *öppen*.¹¹⁶ Det finns en regelbunden förskansning kring hur yttrandet producerar som effekt en bild av vad som är *normalt* sex; att det normala sexet blir positivt och bra. Detta exemplifieras av att förarbetena ens kan diskutera hur ”det mänskliga samspelet vid sexuell samvaro normalt” bör fungera. På detta sätt blir normaliteten i sig ett argument för att inte juridiskt inskränka den normala praktiken.¹¹⁷

Förfarbetena diskuterar ytterligare otillbörlighetsrekvisitet som något som bör fortsätta gälla även med de nya författningsändringarna. Förfarbetena skriver att ”[s]exuell samvaro är i grunden något positivt, ofta ett uttryck för kärlek, ömhet och spänning,” och eftersom sex konceptualiseras positivt är det något som bör skyddas.¹¹⁸ Ytterligare menar förarbetena ”att den som kan riskera att utnyttjas inte alltid behöver bli utnyttjad.”¹¹⁹ Vad förarbetena här åsyftar är att möjligheten att ha sex, som en fri- och rättighet, inte bör inskränkas hos personer som generellt riskerar att bli mer utnyttjade. Argumentet att en individ som riskerar att bli utnyttjad inte alltid bli utnyttjad är ett logiskt sunt argument. Således kan vi se hur begränsandet av sexuell samvaro blir negativt, eftersom ”kärlek, ömhet [...]”, och det sexuella självbestämmandet har ett positivt värde. Detta betyder att förarbetena framställer kvinnans rationalitet som en handling av nåd: *du skall också få njuta av och lusta efter sex*.

Den sanning som diskursivt konstrueras visavi sex som något inherent positivt synliggörs väl genom att förarbetena menar hur spänning är en sexuell—och följaktligen positiv—egenskap.

---

¹¹⁵ Åklagarmyndigheten (Tillsynsrapport 2019:1), Polismyndigheten (Granskningsrapport 2019, dnr A252.474/2018), *Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – En gemensam granskning av polisens och åklagarmyndighetens handläggning*, februari 2019, s. 27. Av samtliga relationer mellan målsägande och misstänkt, av de fall som Tillsynsrapporten undersökte, bestod 45.7% av en bekant, och 31.2% av någon form av kärleksrelation. Det skall också anmärkas att i statistiken räknas ”[p]ersoner som offret träffat någon enstaka gång” in i kategorin ”Övrig”, som utgör 19.1% av våldtäkterna.

¹¹⁶ Andersson, op. cit., s. 260–261.

¹¹⁷ SOU 2016:60, s. 119, 198.

¹¹⁸ SOU 2016:60, s. 212.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Spänning tillhör att slänga ut sig i ovisshet, en avsaknad av komplett förståelse av processens fortlöpande, att pröva på nya saker, att inte veta helt vad som komma skall. En kvinna kan uttrycka sin frivillighet till sex, även om hon inte vet vad hon faktiskt uttrycker sin frivillighet till, eftersom hon är så pass rationell, och sex är så pass positivt, att ovissheten bakom uttrycket till frivillighet raderas av uttrycket i sig.

Framställningen av kvinnan som deltar i positivt sex möjliggörs eftersom hon är rationell. Hennes rationalitet framhävs av förarbetena deklarativt och deskriptivt. Kvinnan *är* rationell och således kan hennes sexuella självbestämmande säkerställa de positiva, sexuella rättigheterna genom hennes egna självförmåga att hävda sin auktoritära röst. Men om förarbetena hävdar att kvinnan är rationell, rationellt jämlik, och sexuellt auktoritär, och detta antingen görs deklarativt eller deskriptivt så förvrängs verkligheten. Som jag påtalade i min introduktion måste är och bör särskiljas. Kvinnan är ej jämlik, även om hon bör vara det. Kvinnan som rationell, och sex som positivt, förklarar världen som om orättvisor vore sporadiska och att en radikal ojämlikhet inte rådde.

4.1.2.2 Framställningen av oaktsamhet och intention

När förarbetena diskuterar oaktsam våldtäkt, liksom den gärningsman som utnyttjar ”en tvångssituation framkallad av någon annan,” konstrueras den straffbara handlingen inte utifrån om frivillighet förelegat eller om gärningsmannen haft uppsåt. Istället framställs straffbarheten, alltså våldtäkten, utifrån huruvida gärningsmannen insett eller ha bort insett att frivillighet inte förelegat.¹²¹ Framställningen av oaktsamhet påverkar bedömningen huruvida gärningsmannen är klandervärd om densamma skulle ha kunnat ”tänkt efter, frågat eller kontrollerat de närmare förhållandena och då insett att en viss omständighet var vid handen.”

¹²² Apropå omedveten oaktsamhet finns det något specifikt gärningsmannens skulle ha kunnat göra för att ha kommit till insikten att den andra personen inte deltog frivilligt: ”[o]fta är det som gärningsmannen kan göra för att komma till insikt *något ganska trivialt*, som att fråga

---

¹²⁰ SOU 2016:60, s. 212.

¹²¹ SOU 2016:60, s. 206, 268–270.

¹²² SOU 2016:60, s. 269–270, 442.

eller tänka efter.”¹²³ Praktiken och dess verbala förutsättning kan konstrueras ”trivialt” på samma sätt som yttrandet generaliserar; det tillhör yttrandet att förenkla, och således kan en komplex praktik som samtycke eller sex göras till något diskursivt självklart inom viljediskursen. Gärningsmannen kan alltså vara osäker om det som sker är en våldtäkt eller ej, men samtidigt inom sin rätt att fortskrida med handlingen så länge han trivialt bekräftar frivilligheten retroaktivt.¹²⁴ Detta betyder att det är kvinnans rationalitet som *konstruerar* bådadera *actus reus* och *mens rea*; när kvinnan deltar frivilligt spelar det ingen roll för mannens klandervärdhet huruvida han inser detta eller ej. Även om gärningsmannens föreställningsvärld reglerar uppsåtet är detta enhetligt baserat på kvinnans rationella och lättåtkomliga vilja; det är enkelt att veta vad kvinnan vill eftersom allt hon gör är meningsfullt och förmedlar en vilja på ett eller annat sätt.

Förarbetena framställer rättsskyddssubjektet som totalt rationellt. Hennes rörelser blir diskursivt begripliga vilka säger vad de förutspå mena och hennes tal tolkas uniformt, utan tvetydighet. Här tillskrivs bådadera görandet och talandet med en intentionalitet. Således har vi ett kvinnligt, och därför också rationellt, rättsskyddssubjekt som alltid är rationell, det vill säga *per definition* säger och gör det hon menar och vill; hon åberopar hennes sexuella självbestämmande vid varje enstaka handling. Det diskursiva yttrandet förmedlar genom dess kontextualisering en bild av sex som positivt och våldtäkt som dess motsats; däri blir den frivilliga deltagaren till sex en individ som ömsesidigt, kärleksfullt, och positivt deltar. Förutom att bekräfta hur sex är positivt genom hur yttrandet regelbundet brukas kan själva yttrandet kopplas direkt till hur kvinnan framställs som rationell. Det vill säga att vad hon säger och gör framställs på sådant sätt att de per nödvändighet reflekterar vad hon känner och vill.

Vad kvinnan här gör är en direkt indikation på frivillighet; hennes sexualitet framställs som *hennes*, och tillhör inte maktens omfång; hennes rationalitet står som en barrikad gentemot att se problemet strukturellt; hennes liv och sexualitet är *hennes* rättighet, hon är hennes egna suveräna, och utövar oblidkeligt sexuellt självbestämmande genom att, till exempel, *vilja* få sin kropp köpt. Förarbetena genomsyrar rättsskyddssubjektet med en rationalitet som

---

¹²³ SOU 2016:60, s. 443, [min kursivering].

¹²⁴ Ibid.

oundvikligen genomdränker varenda handling med en diskursiv begriplighet. Yttrandet tillmäter kontexten en sorts förenkling och generalisering genom att förarbetenas narrativ homogeniserar frivilligheten.¹²⁵

4.2 Rationalitet som begränsning

Viljediskursen karaktäriseras av att kvinnan talar och handlar rationellt. Jag ämnar nu diskutera hur viljediskursen och förarbetenas framställning av kvinnan begränsar det kvinnliga rättsskyddssubjektet.

Andersson menar som sagt att kvinnan konceptualiseras som passiv och öppen.¹²⁶ Jag problematiserar dock denna bild, även om det förtledes kan tycka att kvinnan som *kan* uttrycka vilja när hon sover skulle kunna sägas vara både öppen och passiv. Dock är min poäng att kvinnan framställs som inherent aktiv gentemot sex; hennes frivillighet måste komma till uttryck (även om den kommer till uttryck passivt) och signifierar alltså alltid–redan något aktivt. Passiviteten ersätts av förarbetena med ett koncept om aktivt deltagande. De diskursiva formationerna tillskriver rationalitet och frivillighet måste även uttryckas hos den sovande kvinnan.¹²⁷ Rättsskyddssubjektets passivitet förmedlar diskursivt aktivt deltagande, vilja, lust, och njutning. Mannens invit är mekanisk, passiv även, medan kvinnan åläggs all subjektivitet. Kvinnans rationalitet förmår mig att hävda att den sovande kvinnan inte är passiv eller öppen, utan uttrycker sin frivillighet aktivt *just eftersom hon är rationell*.

Just eftersom kvinnans materiella kropp är rationell (att hennes kyssar betyder något, att smekningar kan initiera sex *eftersom* de förmedlar en vilja därav, att hennes ord betyder vad de säger) föreligger inget annat än att även hennes passivitet signifierar aktivitet.¹²⁸

Rättsskyddssubjektets rationalitet genomsyrar allt i den mån även hennes passivitet signifierar aktivitet, det blir således hennes rättighet att *välja* att visa vilja genom passivitet.

---

¹²⁵ Graham, op. cit., s. 667–669.

¹²⁶ *Supra* not 57.

¹²⁷ *Supra* noter 113–114.

¹²⁸ *Ibid*.

Här synliggör jag en helt annan kritik än den som, till exempel, Andersson, MacKinnon, eller Lacey gör.¹²⁹ Passiviteten omskrivs till att betyda något positivt, snarare än ett negativt tomrum som kan utnyttjas. Detta betyder att män inte har en rätt att ta kvinnors kroppar mot deras vilja, utan att män har en reciprok rättighet till sexuell umgänge *eftersom* en rationell kvinna uttrycker sin njutning och frivillighet till sex redan innan själva sexet.

Den deklarativa jämlikheten kring sexuell samvaro gör att det är kvinnans rationalitet som omöjliggör tjatsexets straffbarhet. Nekandet till en sexuell invit blir öppet för förhandling.¹³⁰ Om kvinnan är rationell gör det alla hennes uttryck öppna för förhandling, diskussion, argument och resonemang; det är hennes rationalitet (att hon säger det hon menar och kommer enbart göra det hon på något sätt vill) som ger henne det sexuella självbestämmandet att ha sex med en person hon *egentligen* inte vill. Eftersom hon är rationell är det både *hennes rätt* och *hennes ansvar* att förhandlas med om hennes samtycke. Att tillföra ett strukturellt perspektiv och tillmäta färre uttryck frivillighet blir att inskränka kvinnors sexuella självbestämmande. Rationalitet, alltså förmågan att ens kunna delta i ömsesidigt sex, framställs därför för att allt annat hade varit en begränsning gentemot kvinnans förmåga att känna och agera på lust, njutning, sexuella behov, etc. Bådadera utsatthet och passivitet blir omvandlade till något positivt genom förarbetena; deklARATIONEN av en sexuell rättighet framträder som något som bör bemötas med vördnad. Kvinnan måste alltid tillåtas uttrycka och kommunicera rationellt hur mycket hon vill ha sex, för annars hade hennes mänskliga rättighet till sexuell självbestämmande blivit kränkt.

Jag har ovan visat hur kvinnans passivitet framställs repetitivt av förarbetena som något positivt, som ett uttryck för aktivitet och frivillighet, som något som aldrig kan vara passivitet. Förarbetenas framställning av kvinnan som rationell genomsyrar hela viljediskursen. Kvinnans självbestämmanderätt och rationalitet blir så materiellt penetrerande att dess faktum, som konstruerad inom viljediskursen, överskrider konkurrerande fakta om hennes strukturella utsatthet. Självbestämmanderätten är en normativt präglad företeelse som maskeras av att framställas som neutral, objektiv och som en absolut mänsklig rättighet: min kropp, mina val. Kvinnan som rationell konsoliderar diskursen där vad som sägs alltid

---

¹²⁹ *Supra* noter 54 och 57.

¹³⁰ *Supra* not 96.

retroaktivt tolkas som något som alltid kunde sägas och ha åsyftats. Kvinnan som uttrycker sin frivillighet när mannen tjar om sex framställs så att det alltid finns ett implicit antagande att hon faktiskt kunde nekat, detsamma gäller kvinnan i prostitution eller kvinnan i ett förhållande präglad av våld. För att kunna säga ja måste ett nej kunna finnas som en gömd möjlighet i vad som kan sägas, vilket förarbetenas framställning tydligt exemplifierar genom att betrakta kvinnan som rationell och jämlik.

4.2.1 Effekten av rationalitet som transcendentalism

Det rationella rättsskyddsobjektet, som framställs av förarbetena, gör som sagt passivitet till aktivitet. I samma veva av yttrandets generalisering görs typiskt strukturella företeelser om till positiva, subjektiva sådana. Så är fallet med köp av sexuella tjänster som framställs av förarbetena som ömsesidig sexuell samvaro.¹³¹ Kvinnan i prostitution framställs så att hon inte kan vara våldtagen just eftersom hennes existens är helt och hållet beroende av att faktiskt samtycka till sex. Hon arbetar alltså med att uttrycka sin frivillighet till sex. Samtycke kan köpas eftersom kvinnan i prostitution framställs som rationell nog att kunna sälja sin egna kropp som en handling av sexuellt självbestämmande. Alltså blir handlingen av att sälja sin egen kropp likställt med en seriös talakt, där kvinnan i prostitution anses vara så pass rationell att hon får auktoritet över sin egna kropp och sina egna val. Kvinnan i prostitution, bakom chimären av att vara en abstraherad individ, måste få sina egna val respekterade; hennes rationalitet är ett faktum som i sin tur förutsätter att hon faktiskt aldrig kan bli våldtagen. Vad förarbetena således gör är att konstruera identiteten ”prostituerad”¹³² som per nödvändighet samtycker till sex i egenskap av att vara prostituerad. Förarbetena undviker frågan om människohandel, exploatering, modernt slaveri och ekonomisk utsatthet; förarbetena undviker ytterligare frågan: om prostitution nu är valfritt, varför är det då enkom de kvinnor med färst val som *väljer* att prostituera sig?¹³³ När kvinnan i prostitution är helt

---

¹³¹ *Supra* not 105.

¹³² Jag har valt att bruka ”prostituerad” specifikt här för att synliggöra hur förarbetena genom att tillskriva en *nödvändig egenskap* hos kvinnan i prostitution, alltså att samtycka till sex genom att ta emot ett erbjudande, gör de också kvinnan i prostitution till en specifik identitet och inte *enkom* en situation.

¹³³ För en översikt om Sverige och människohandel se Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Sweden*, Council of Europe, 27 maj 2014.

överlevnadsmässigt beroende på att samtycka till sex blir förarbetenas deklarerade sexuella rättighet, och att samtidigt konstruera identiteten ”prostituerad”, uppenbart begränsande. Hennes påtalade rationalitet, att hon genom yttrandet alltid säger och gör det hon faktiskt vill, gör hennes identitet till hennes existentiella begränsning.

Samma problematik av frivillighet föreligger inom relationer som är präglade av hot eller våld.¹³⁴ Att rättsskyddssubjektet skall kunna uttrycka sin frivillighet under våldsamma omständigheter förutsätter att hon kan yttra sig rationellt och auktoritärt; om kvinna hade velat lämna förhållandet hade hon gjort det, och om hon hade velat säga nej hade hon inte sagt ja; hon blir framställd som att alltid uttrycka seriösa talakter.¹³⁵ Hennes rationalitet förblir hennes fängelse då hon tvingas återopa reglerna hos en diskursiv polis som auto-polisiärt begränsar henne när hon, mer eller mindre, också tvingas vara rationell.¹³⁶ I relationer präglade av ekonomiskt förtryck blir förarbetenas tystnad extra påtaglig som ett begränsande ställningstagande där rationalitet prioriteras framför strukturella förhållningssätt. Som nämnt ovan karaktäriseras dessa förhållanden av begränsningar i form av ekonomiska medel; mitt intresse ligger i hur det frivilliga uttrycket framställs som att *komma till* inom dessa relationerna. Ett rättsskyddssubjekt som anses vara rationell, säga vad hon menar och enbart samtycka om hon faktiskt vill, vilket annullerar straffbarheten hos den tilltalades handlingar, anses kunna lämna ett förhållande präglat av ekonomiskt förtryck om hon så skulle vilja. Dock lämnar många kvinnor inte sina män på grund av rädsla av vedergällning, eller rädsla att en nuvarande förmån hade försvunnit som i sin tur hade åsamkat stor skada. I sådana fall kan det förefalla att sexet inom relationen är en strikt överlevnadsstrategi av kvinnan för att kunna fortsätta bibehålla sin säkerhet.¹³⁷

Att tillskriva rationalitet så att kvinnans situation i ett förhållande präglat av våld blir reducerat till en fråga om fritt val blir begränsande mot henne, och ett sätt att undergräva hennes sexuella integritet. Sex, som framställt av förarbetena försöks formuleras som positivt

---

¹³⁴ *Supra* not 103.

¹³⁵ *Supra* not 79.

¹³⁶ Förarbetenas ingång till våld i nära relationer (eller kvinnofridskränkning) ser brottet som isolerat och ej kontextuellt, jämför Kvinnovaldscommissionens SOU 1995:60 *Kvinnofrid* som ansåg det av vikt att se grov kvinnofridskränkning som ett perdurerande brott, se specifikt s. 306.

¹³⁷ Lindgren, Martin Scheffer och Renck, Barbro, ”Intimate partner violence and the leaving process: Interviews with abused women” i *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, vol. 3, nr. 2, 2008, s. 116–118.

i alla avseenden.¹³⁸ Vid bådadera relationer präglade av ekonomiskt förtryck, där kvinnan blir erbjuden ekonomisk säkerhet, och med kvinnor i prostitution, försöker förarbetena framställa allt handlande som frivilligt; men dessa erbjudanden kan inte tillåtas ses utan skadepincipens kontext.¹³⁹ Joel Feinberg förklarar skadepincipen tydligt när han, gällande samma erbjudande som förarbetena diskuterar, skriver ”[t]o receive something one wants but does not need is to benefit or profit, but not to the point where loss of the gain would be a harm.”¹⁴⁰ Ekonomisk säkerhet, vare sig inom förhållanden eller vid kvinnan som är överlevnadsmässigt beroende av att sälja sin kropp, måste tillmätas betydelsen att dess avsaknad är en kroppslig begränsning, och att, som Feinberg förklarar, förlusten av erbjudandet hade varit en skada gentemot henne, en begränsning av hennes hälsa och kropp. Förarbetena situerar således kvinnans rationalitet transcendentalt.

Rationaliteten framgår kanske som tydligast som en materiell och förkroppsligad egenskap när förarbetena diskuterar uttryckt frivillighet som ”växer fram” genom kroppsliga handlingar. Viljediskursen inkorporerar allt som på något sätt kan uttrycka en frivillighet; en kyss blir betydelsefull, den förmedlar en viljediskurs oavsett intention; smekningar, kyssar, kramar, hångel, etc., är sociala praktiker som rationellt förmedlar en frivillighet.¹⁴¹ Det är inte så mycket som att kyssarna är ett kontrakt, utan förarbetenas framställning förmedlar att läpparnas beröring hela tiden uttrycker *frivilligheten* till vad som komma skall *och komma vill*. Detta betyder också att inom viljediskursen så saknar intentionaliteten i sig betydelse och det enda med riktigt värde är huruvida diskursen i sig är genomsyrad med *begriplighet*.¹⁴² Uppsåt kan bara existera om kvinnan inte deltar frivilligt: likgiltighet, medveten oaktsamhet, eller direkt intention att våldföra en kvinna spelar föga roll om kvinnan framställs som om hon deltar frivilligt. Det är yttrandets implikation att alla hennes rörelser, uttryck och tal, sexuella anspelningar, handrörelser, euchaufferade ansikte, och stön reduceras och tolkas till dess minsta rationella nukleus genom viljediskursen. Hennes handlingar är rationella, och kvinnans kropp genom vasodilatation och att könens svällkroppar fylls med blod, lubrikation eller erektion, tunga andningar och högre puls, bröstvårtornas styvnad—en hel psyko–sexuell

---

¹³⁸ SOU 2016:60, s. 194f.

¹³⁹ Här åsyftar jag John Stuart Mills koncept.

¹⁴⁰ Feinberg, Joel, *Social Philosophy*, Englewood Cliffs: Prentice–Hall, 1973, s. 30.

¹⁴¹ *Supra* not 90.

¹⁴² Se min diskussion i kapitel 2.2 och 3.3.

diskurs som reproduceras av viljediskursen—förmedlar en frivilligheten enbart på grund av hur praktikerna blir begripliga i viljediskursen och aldrig *i sig själva*.¹⁴³

Om kvinnan förr uttryckte frivillighet som en öppen och passiv kropp genom könade praktiker uttrycker kvinnan nu en motsatt aktiv vilja genom hur samma sociala praktiker tolkats ånyo. Det framgår av förarbetena att kvinnans tal är rationellt och begripligt, vilket förmedlar ett helt nätverk av makt/kunskap inom den viljediskurs som förarbetena interpellativt bidrar till. När en stor andel män kan utläsa samtycke ur en kontext där det inte subjektivt finns hos kvinnan,¹⁴⁴ är det inte frivillighetsbegreppet som är problemet, utan hur denna frivilligheten faktiskt tolkas inom viljediskursen.¹⁴⁵ Mannen kan inte ha uppsåt eller genomföra en klandervärd handling om han uppriktigt tror att kvinnan uttrycker frivillighet genom stön, genom att gå med honom hem efter de utbytta kyssar på nattklubben, eller genom att *dejta* honom. Det är här viljediskursen institutionella arm intervenerar och penetrerar kvinnans kropp, och hon blir följaktligen den *mest begripliga* och *rationella*. Förarbetenas framställning av kvinnan gör kyssarna till rationella och intentionella handlingar, viljediskursen framställer kroppen som rationell och stön, liksom nakenhet i proximitet, blir därmed uttryck till frivillighet. Det är liksom här, inom viljediskursen, som kvinnan i prostitution, *redan innan* någon bedömning i relation till sexet, är ”ovåldtagsbar” just eftersom mottagandet av ett erbjudande i utbyte mot sex förmedlar en frivillighet.¹⁴⁶ Förarbetenas framställning av kvinnan är begränsande eftersom frivilligheten konstrueras utefter en idealistisk bild där könen är jämlika. Mer frivillighet, mer sex, mer sexuellt självbestämmande, mer mänskliga rättigheter, som framställt av förarbetena, är en begränsning på *faktiska* fri- och rättigheter.

Det är självfallet inte lagligt att vålla till en annan persons fysiska självskadebeteende som att skära den i handleden även om den frivilligt begär det: det går inte att rättsligt samtycka till den graden våld. Dock företer det sig fullt tillåtet att bidra till ett sexuellt självsakdebeteende

---

¹⁴³ Se 1177 Vårdguiden, *Sexlust och kåthet*.

¹⁴⁴ Mätningar om hur män uppfattar samtycke har visat att 33% tror att ligga bredvid någon naken är ett uttryck för frivillighet. Likaså tror 13% män att ”vara ihop” uttrycker frivillighet till sex, och 17% tror att gå med någon hem från klubben eller krogen uttrycker samma vilja. Se Brottsoffermyndigheten, *Nollmätning om ny frivillighetslagstiftning 2018*, juli 2018, s. 22.

¹⁴⁵ *Supra* not 7.

¹⁴⁶ *Supra* not 105.

med en person om den likaså frivilligt begär det. Personen som deltar i sexet *enbart* på grund av ett självskadebeteende gör ändå detta frivilligt enligt förarbetena.

Eftersom kvinnan är rationell är hon delvis så pass autonom att förhandlas *med* samt jämlik nog för att tillskrivas en abstraherad självbestämmanderätt vilket överskrider huruvida hon personligen känner sig kränkt. Framställningen av kvinnan som rationell kommunicerar alltid en sanning som överskrider vad hon subjektivt upplever och känner. Det förutsätts, repetitivt, att kvinnan alltid vet vad hon vill och uttrycker viljan genom hennes rationalitet. Hennes ord överskrider det faktum att handlingen omfattar språkliga och diskursiva begrepp som förmedlar dess strukturella motsägelse. Att kvinnan är så pass rationell att allt hon gör blir genomsyrat av rationaliteten attesterar om hennes framställda förmåga. Mannen som köper kvinnan, som ser henne som en vara och reifierar henne, som penetrerar hennes kropp och objektifierar hennes existens ses direkt som en fråga om kvinnans sexuella självbestämmande snarare än mannens strukturella utnyttjande. Likaså ses det som utanför samtyckesreglering att en person skall få samtycka till misshandel, men inom frivilligheten, som framställt av förarbetena, att en kvinna skall kunna uttrycka sin frivillighet till sexuell misshandel. Detta sker just eftersom hennes rationalitet överskrider all kontext och struktur.

4.2.2 Effekten av rationalitet som självständighet

Det är utifrån en distinktion mellan negativ/positiv som jag kort tänker återvända till vad jag diskuterade tidigare visavi yttrandet och den inre inställningen. Förarbetena hävdar som sagt ”[att] det [saknar] i princip betydelse om personen som har uttryckt valet innerst inne är positivt eller negativt inställd till sexuell samvaro.”¹⁴⁷ Förarbetena förmedlar således en paradoxal proposition vilket följaktligen enkom är möjligt eftersom det diskursiva yttrandet och den intentionella talakten inte är desamma. Det kontradiktoriska omfattas av att förarbetena här diskuterar huruvida rättsskyddssubjektet är positivt eller negativt inställd gentemot en praktik som redan framställts som positiv *ipso facto*. Tvärtom, menar jag, är detta inte logiskt möjligt. Om allt ömsesidigt sex är positivt är det inte möjligt att sex skall kunna konceptualiseras som positivt *och* negativt. Diskussionen kring kvinnans inställning

---

¹⁴⁷ SOU 2016:60, s. 430.

därtill får sägas kamouflera hur redan från starten förarbetena bestämt att praktiken är positiv och hur allt frivilligt sex i sig är eftersträvansvärt att behålla straffritt.

Vad som yttrandet förmedlar är att den inre inställningen *saknar betydelse* eftersom den *har ingen betydelse*. Eftersom sexet framställs av förarbetena som positivt kan det normativa ställningstagandet som implicit medföljer yttrandet konkluderas: *sex är bra och mer sex bättre*. Den rationella kvinnan framställs och erfordras vara aktören bakom auktoritära yttranden eftersom det inte är rationellt att ligga passiv i en värld där *homo oeconomicus* och *homo sexualis* är en och densamma; du bör vilja ha sex, och vill du inte ska du ha åberopat din rätt att du ej vill.

Förförarbetena försvarar straffriheten med att ha sex med en kvinna som *egentligen* inte vill med hänvisning till att den inre inställningen inte spelar någon roll om hon i praktiken uttrycker frivillighet.¹⁴⁸ Våldtäkt och sex kan dock inte särskiljas logiskt; sex blir inkluderat i våldtäkt *just eftersom* diskursen försöker separera dem. Genom dess exkludering behövs sex alltid inkluderas för att våldtäkt skall vara begripligt, vad Giorgio Agamben skulle kalla en ”inclusive exclusion”: det som alltså blir inkluderat *på grund av* att det blivit exkluderat.¹⁴⁹ Diskursens strategiska förhållningssätt konstruerar en inkommensurabilitet *ur intet* för att sedermera dölja förtryck; kvinnan som inte blir utsatt för en våldtäkt har istället medverkat i en positiv handling per definition. Viljediskursen materiellt präglar bådadera sex och våldtäkt *just eftersom* det är bådas tröskel, det är så kallat deras *diskursiva skillnad*. Skillnaden sublimeras genom varandra, i en kontinuerlig process. Förutom att sex och våldtäkt särskiljs av förarbetenas framställning, kan enkom sexuell samvaro existera i ett förhållande präglat av utsatthet och sårbarhet om sexet i sig inte omfattas av mäns våld mot kvinnor; vilket vidare betyder att förarbetena konceptualiserar den sexuella samvaron som så pass inherent positiv att den ej tillåts omfattas av det mest grundläggande feministiska antagandena om det privata som politiskt och normativt sex som en potentiellt skadlig praktik. Således blir sex/våldtäkt enligt förarbetena, återigen, inte en fråga om ojämlikhet utan en fråga om bristande respekt för självbestämmanderätten.

---

¹⁴⁸ *Supra* not 96.

¹⁴⁹ Agamben, Giorgio, *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*, Stanford: Stanford University Press, 1998, s. 18ff.

Dekonstruktionen av yttrandet synliggör hur förarbetenas framställning och positionering inom viljediskursen begränsar kvinnan på sådant sätt att hon ej kan bli våldtagen om hon uttryckt frivillighet. Att sex alltid blir positivt gör att kvinnan som deltar i sex men samtidigt upplever sig sexuellt kränkt begränsas av förarbetenas framställning av sex som positivt. Förarbetena måste acceptera en paradox för att kunna framställa sexet som positiv och kvinnan som deltar däri som en positiv aktör; Karl Marxs teoretiska ställningstagande att samhället, och därmed alla koncept, är pregnant med sin egna motsats, blir påtagligt av förarbetenas framställning av kvinnans frivillighet och rationalitet.¹⁵⁰ Sex blir positivt eftersom kvinnan som rationell är jämlik i förhållande till det sexuella självbestämmandet, för annars hade inte det sexuella självbestämmandet kunnat existera som ett "är". Framställningen av sex, alltså, är pregnant med våldtäkt som genomsyrar och inkluderas inom alla sexuella praktiker.

Det kan sägas att sexets positiva inneboende logik och kvinnans rationalitet är direkt beroende av varandra genom förarbetenas framställning. Sex är positivt eftersom det är ömsesidigt, och hävdas som våldtäktens dikotomi. Även om praktikerna våldtäkt och sex kan se likadana ut, är handlingarnas särskillnad (*actus reus*) konstruerad utefter uppsåt eller frivillighet (*mens rea*). Det är här kvinnans rationella ord och handlingar, snarare än gärningsmannens, som totalt konstruerar huruvida *actus reus* och *mens rea* förelegat. Annorledes formulerat, en kvinna kan inte bli våldtagen om hon deltar frivilligt; hon kan alltså inte bli våldtagen här även om gärningsmannen hade uppsåt att våldta.¹⁵¹

Om sex är ett uttryck för kärlek, ömhet, etc., och frivilligt sex per definition är positivt bör praktiken återspegla denna framställning. Sexuell samvaro, som förarbetena tidigare argumenterat, växer fram successivt, genom ömsesidiga kyssar. Diskrepansen förmedlas tydligt när kvinnor i prostitution inte vill sälja sex som involverar så kallade flickvänsupplevelser. Detta betyder kvinnorna i prostitution gör en strikt särskillnad mellan

---

¹⁵⁰ Se Marx, Karl, "Speech on the Anniversary of the *People's Paper*" i David McLellan (red.), *Karl Marx: Selected Writings*, Oxford: Oxford University Press, 2:a upplagan, 2000, s. 368f.

¹⁵¹ Se som exempel ICTY:s definition av *actus reus* i *The Prosecutor v Kunarac, Kovac and Vukovic*, s. 460: "the *actus reus* of the crime of rape in international law is constituted by [...] sexual penetration [...] where [it] occurs without the consent of the victim."

penetrativt sex och kyssar; kyssar anses därmed vara för kärleksfulla eller intima för att säljas.¹⁵² Vad jag, återigen, vill visa här är att förarbetenas framställning av sex som något inherent positivt stämmer föga överens med andra inter- och extra-diskursiva praktiker. Men, likt ovan, spelar inkommensurabiliteten ingen roll då den försummas av en diskursiv generalisering. Kvinnan i prostitution framställs som att *a priori* vilja ha kärleksfullt sex som konsekvens av själva konceptualiseringen av frivillighet och positivt sex som reciprokt förutsatta. Paradoxalt, alltså, framställs kvinnan i prostitution som deltagande i positivt sex ehuru hennes subjektiva inställning kan motstrida en sådan framställning.

Föarbetena osynliggör kontext genom yttrandet när denna tillmäts en sexpositivism som framhävs transcendentalt genom kvinnans rationalitet. Kvinnans påtalade transcendentala sexualitet begränsar henne genom att en radikalt ojämlik praktik placeras analytiskt i en idealistisk kontext. Att framställa yttrandet på sådant sätt att frivilligheten kan framstå som egalitär och platt, som en kravlös process där två jämlika individer deltar i sexuell samvaro, begränsar könsteoretiska perspektiv som ämnar problematisera det privata. Föarbetena begränsar här, och annorstädes, kvinnors fri- och rättigheter då föarbetena frekvent undergräver den feministiska insikten om att *det privata är politiskt*.

Eftersom rättsskyddssubjektets rationalitet reglerar straffbarheten, och hennes utsatta kränkning inte är beroende av gärningsmannens uppsåt, betyder detta återigen att det är allenast kvinnan som erfordras agera rationellt. Eftersom sexuell samvaro är positivt och den sexuella självbestämmanderätten skall helga denna, betyder detta att kvinnan utövar sin mänskliga rättighet att engagera i ömsesidigt, kärleksfullt, spänningsfyllt sex när hon deltar i sex med personen som köper hennes kropp, när hon tjas till sex och slutligen samtycker, när hon har sex med sin man som hon är ekonomiskt beroende av. Jag hävdar dock att samtliga av ovanstående fall av sex är *potentiella* fall av våldtäkt men vilka bortses på basis av frivillighet, spänning, och kärlek alltså begränsar kvinnorna drastiskt i alla hänseenden. Just eftersom sex och våldtäkt subsumerar i varandra kan det aldrig *a priori* förutsätta att en rationell, frivilligt deltagande kvinna, aldrig blir våldtagen. Föarbetenas framställning av kvinnan som rationell, som jag repetitivt visat, begränsar kvinnan; det är framställningen i sig

---

¹⁵² Scaramuzzino, Gabriella, *Sexsäljares och Sexköparens Kollektiva Handlande på Internet: En Svensk "Fuckförening"?*, Växjö: Linnaeus University Press, 2014, s. 159–162.

som formgivet konstituerar hennes könade begränsning, det vill säga hennes arketypiska begränsning inom våldtäktslagstiftning och straffrätt. En framställd idealistisk kommunikation motsätter sig en radikal ojämlikhet och skulle enbart kunna ses som något annat än en begränsning om en samtidigt hävdar att kvinnligt förtryck är imaginärt.

5 Konklusion och slutsats

Jag har i mitt arbete visat hur förarbetena framställer kvinnan, tillika rättsskyddssubjektet, som rationell, autonom, och abstrakt individ med mänskliga rättigheter och ett sexuell självbestämmande. Min första frågeställning, det vill säga, *hur förarbetena framställer kvinnan som rationellt rättsskyddssubjekt inom viljediskursen* är således besvarad genom en framställning som sker *jämsides* struktur, och inte inom strukturella företeelser. Yttrandet: ”Gränsen mellan [...] sexuell samvaro och ett sexualbrott [...] ska] vara helt beroende av om deltagandet bedöms ha vara frivilligt eller inte,” är således den till synes neutrala företeelse som kristalliserar en liberal ideologi som kultur. är Förarbetena brukar en skiljelinje mellan straffbar och straffri handling, men däremellan döljs otaliga maktperspektiv som involverar könade praktiker såsom tjatsex, prostitution, och våld i nära relationer. Sålunda har förarbetenas framställning av kvinnan bevisats begränsa henne. Min andra frågeställning, alltså *hur denna rationella framställning begränsar henne*, har sålunda besvarats genom framställningens effekt där rationalitet gör allt som sägs till något som alltid menas. Ord och handlingar, som tolkas diskursivt, överskrider känslor och kvinnans inre inställning. Det har bevisats att begränsningen av kvinnan är i direkt kausalitet till själva framställningen, därigenom är syftet med att synliggöra förarbetenas till synes neutrala framställningar, förutsättningar och effekter uppnått.

Vad jag dock inte lyckats bevisa är huruvida samtycke, och frivillighet, är normativt bra begrepp för att motverka mäns våld mot kvinnor inom ramverket för kvinnors rättigheter. Jag har inte fört någon diskussion om frivillighet i sig självt är ett adekvat begrepp för att reflektera kvinnans sexuella självbestämmande, mänskliga rättigheter, och strukturella utsatthet. Liberalfeminism, och andra klassisk–liberala straffrättsliga konceptualiseringar, tar frivillighet, samtycke, intentionalitet, uppsåt, etc., som centrala och normativa bra begrepp.¹⁵³ Samtidigt finns det forskning som, genom antingen radikalfeminism eller marxistiska tendenser, argumenterar för frivillighetens föga användbarhet i ett samhälle med maktstrukturer som den utsatta omöjliga kan adekvat samtycka till.¹⁵⁴ Till exempel skulle en

---

¹⁵³ *Supra* not 80.

¹⁵⁴ Se *supra* noter 53–54.

ingång till en kritik av samtycke kunna utgå från Antonio Gramscis teori om hegemoniska superstrukturer och fabricerat samtycke för att tydliggöra samtyckets urvattnade innehåll.¹⁵⁵ Jag har föga att säga om denna debatt, men även om jag ej uttalar mig därhän kan förhoppningsvis min kritik bidra till en mer övergripande debatt kring huruvida samtycke och frivillighet som begrepp är användbara eller ej. Den foucauldianska diskursanalysen riskerar här att bli dekonstruktion i en oändlig kedja, en förespegling om rekonstruktion måste då kompletteras med andra teoretiska ansatser i interpellation med mitt dekonstruktiva projekt.

Jag har dock visat, systematiskt och metodiskt, att förarbetenas framställning av kvinnan som rationell är en diskursiv begränsning; det är detta som blir mitt bidrag till debatten: ett annat sätt att tänka kring utsatthet inom en liberal regim av mänskliga rättigheter. Det är således förarbetenas form av framställning, alltså deras appropriering av yttrandet i fråga, som begränsar. Den begränsar genom att kvinnan kan bli *de facto* våldtagen, samtidigt som *de jure* ”ovåldtagen”. Det är tydligt att frivillighet som förutsätter rationalitet inte har någonting med frihet som avsaknad av begränsningar eller yttre påfrestningar att göra; det är tydligt att antaganden om att subjekt är rationella och att vad en säger är vad en menar fungerar som ett osynliggörande av kontext, struktur och *faktiska* fall av våldtäkt. Tillskrivandet av rationalitet gör att det kvinnan säger, oavsett vad hon tycker, representerar sanningen.

Det är rationalitet som något kvinnligt—det vill säga rationalitet som en säregen, kvinnlig egenskap—vilket jag visat formgivet begränsar kvinnan genom förarbetenas appropriering av yttrandet. Förarbetena framställer kvinnan som rationell, och hennes ord och kropp som lättillgängliga, så kallat utan sekretess. Det är framställningen av kvinnan, som sålunda bevisat, som enhetligt konstruerar *mens rea* och *actus reus*, och som åläggs agera rationellt, som också blir det rationella subjektet *par excellence*. Det är hon som inom viljediskursen står i centrum för rättssystemet och våldtäkten. Viljediskursen individualiserar kvinnan och gör henne dessutom till den mest individuella enheten inom diskursen. Konceptualiseringen att allt hon säger och gör *måste* tillmätas betydelsen av hennes vilja som omöjliggör för hennes faktiska jämlikhet och enkom döljer hennes subjekt som historiskt. Det blir här framställningen av kvinnan som rationell som blir den arketypiska begränsningen gentemot

---

¹⁵⁵ Se Gramsci, Antonio, *Selections of the Prison Notebooks*, Quintin Hoare och Geoffrey Nowell Smith (övers. och red.), New York: International Publishers, 1971.

henne inom rättssystemet. Således, har jag bevisat den diskursiva kausalitet som min frågeställning antyder: förarbetenas framställning av kvinnan som rationell begränsar henne socialt och diskursivt genom att rationaliteten i fråga tillmäter alla hennes ord och handlingar betydelsen av att alltid betyda vad kvinnan framställs som att mena. Viljediskursen—som diskursivt tolkar och producerar en frivillighet—konstruerar frivilligheten retroaktivt och tillskriver en vilja hos den rationella kvinnan *efter det att den sexuella akten skett*, inte eftersom frivilligheten nödvändigtvis föreligger utan för att kvinna som rationell måste förmå handlingarna till att tolkas som *a priori* frivilliga.

Och det är härigenom som frivilligheten framställs av förarbetena som överskridande all struktur. Förarbetena resonerar kring frivillighet som ett metafysiskt, liberalt, och totaliserande begrepp; frivilligheten föreskrivs *a priori* i den mån att även den person som skulle hoppa från högsta våningen ut ur ett brinnande våningshus skulle framställas som att göra så frivilligt. Förarbetena, och konsekvent Samtyckeslagen, hänvisar till frivillighet som ett abstrakt koncept, de refererar till frivillighet som om eldslågorna vore fantasi vilket retroaktivt förvandlas bort genom dess framställning av en transcendental rationalitet och radikal frivillighet. Förarbetena förutsätter en enkel relation mellan frivillighet och subjekt, och de förutsätter också, under samma rationalitet, att subjekt är autonoma: en simpel relation mellan ord och kropp, och mellan subjekt och objekt. Precis som jag i metod/teorikapitlet nämnde Lacans konceptualisering av spegelstadiet och barnets introspektion i sitt egna individuella subjekt, kan vi här återigen få nytta av spegelstadiets symbolism.¹⁵⁶ Förarbetena som nyttjar typiskt liberala företeelser om frivillighet och rationalitet liknar spegelstadiet i det att bådadera kräver att objektet som möjliggör en insikt i autonomi och individualism förblir skymt. Förarbetena och den liberala ideologin förutsätter att dess subjekt alltid måste vara helt autonoma, helt rationella, och helt självständiga för att kunna hävda att kvinnor samtycker i ett maktvakuum. Det är en övergripande idé om rationalitet som transcendentalt, som att vad som sägs och görs alltid menas, vilket kategoriskt försummar kvinnans strukturella sårbarhet. Rationalitet är sålunda namnet vi givit den process som absorberar kontext inom arkitekturen av abstraktion. Och sammaledes transformeras en kollektiv orätta till individuella mänskliga rättigheter när skillnaden mellan vad ett mänskligt subjekt kan kontrollera och vad hon ej kan kontrollera ignoreras.

---

¹⁵⁶ *Supra* not 35.

Rationalitet som tillskrivs kvinnan genom framställningen ses som en gärning av välvilja. Rationalitet, för att kunna uttrycka sin frivillighet, och kunna utöva sitt sexuella självbestämmande, tillskrivs i ren aspiration, i sann människorättsanda. Att kunna samtycka till sex kräver rationalitet som möjliggör att vad kvinnan säger när hon samtycker är vad hon menar. Genom att framhäva vikten av det sexuella självbestämmandet, och dess positiva, ömsesidiga, och kärleksfulla aspekter görs kvinna jämlik mannen deklarativt. Som jag visat är det specifikt kvinnan, snarare än mannen, som lagen impregnerar med en hyperbolisk begriplighet; hon tillåts inte vara obegriplig, hennes tal och kropp tillåts inte vara diffus; hon tvingas alltid säga vad hon menar eftersom hon framställs som den mest rationella. Intersektionen mellan vad som människan kan och vad hon ej kan kontrollera framställs som att kvinnan faktiskt kan kontrollera allt i egenskap av hennes suveräna självständighet och rationalitet. Det är här specifikt kvinnan som åläggs reagera och agera mest rationellt och det är kvinnan som konstruerar bådaderna *actus reus* och *mens rea*. Härigenom är det rationaliteten som totalt omöjliggör för kvinnan att åberopa några sexuella rättigheter i hur hon ”bör” bli behandlad, eftersom de rent diskursivt, som framställt av förarbetena, redan ”är” där. Förarbetenas framställningen av kvinnan som rationell är, alltså, hennes arketypiskt könade begränsning.

6 Referenser

Forskningslitteratur

A

Adams, Adrienne, et al., "Development of the Scale of Economic Abuse" i *Violence Against Women*, vol. 14, nr. 5, 563–588

Adorno, Theodor W., *Negative Dialectics*, E. B. Ashton (övers.), London och New York: Routledge, 1973

Agamben, Giorgio, *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*, Stanford: Stanford University Press, 1998

Allen, Amy, *The Politics of Our Selves: Power, Autonomy, and Gender in Contemporary Critical Theory*, New York och Chichester: Columbia University Press, 2008

Andersson, Ulrika, *Hans (ord) eller hennes: En könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*, Lund: Bokbox Förlag, 2004

Asp, Petter, *Sex & samtycke*, Uppsala: Iustus Förlag, 2010

Austin, John L., *How To Do Things With Words*, Oxford: Oxford University Press, 1962

B

Barthes, Roland, "The Death of the Author" i Stephen Heath (red. och övers.), *Image—Music—Text*, New York: Hill and Wang, 1977, 142–148

Bartky, Sandra Lee, *Femininity and Domination: Studies in the Phenomenology of Oppression*, Routledge, 1990

Benjamin, Walter, "Critique of Violence" i Marcus Bullock och Michael W. Jennings (red.), *Walter Benjamin: Selected Writings, Volume 1 1913–1926*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1996, 236–252

———, "On the Concept of History" i Howard Eiland och Michael W. Jennings (red.), *Walter Benjamin: Selected Writings, Volume 4 1938–1940*, Cambridge och London: Harvard University Press, 2006, 389–400

Berglund, Kerstin, "Samtycke eller ej" i Kerstin Nordlöf (red.), *Argumentation i nordisk straffrätt*, Stockholm: Norstedts juridik, 2013, 97–114

Bordo, Susan, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture and the Body*, Berkeley: University of California Press, 2003

Brownmiller, Susan, *Against Our Will: Men, Women and Rape*, New York: Simon and Schuster, 1975

Burt, Marta R., ”Cultural Myths and Support for Rape” i *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 38, nr. 2, 1980, 217–230

Butler, Judith, *Bodies That Matter: On the discursive limits of ”sex”*, London och New York: Routledge, 1993

———, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York och London: Routledge, 2:a upplagan, 1999

———, *The Force of Non-Violence: An Ethico–Political Bind*, London och New York: Verso, 2020

———, *Undoing Gender*, New York och London: Routledge, 2004

C

Cahill, Ann J., *Rethinking Rape*, Ithaca: Cornell University Press, 2001

Christie, Nils, ”Det idealiska offret” i Malin Åkerström och Ingrid Sahlin (reds.), *Det motspänstiga offret*, Lund: Studentlitteratur, 2001, 46–60

Conway, David, *Free-Market Feminism*, London: Institute of Economic Affairs, 1998

Cornell, Drucilla, *At the Heart of Freedom: Feminism, Sex, and Equality*, Princeton: Princeton University Press, 1998

D

Daly, Mary, *Gyn/Ecology: The Metaethics of Radical Feminism*, Boston: Beacon Press, 1978

Deleuze, Gilles, ”Intellectuals and Power” i Sylvère Lotringer (red.) och Lysa Hochroth och John Johnston (övers.), *Foucault Live: Michel Foucault Collected Interviews, 1961–1984*, New York: Semiotext(e), 2:a upplagan, 1996

———, *Foucault*, Seán Hand (red. och övers.), Minneapolis: University of Minnesota Press, 1988

Diamond, Irene och Quinby, Lee, *Feminism and Foucault: Reflections of Resistance*, Boston: Northeastern University Press, 1988

Dreyfus, Hubert L. och Rabinow, Paul, *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics*, Chicago: The University of Chicago Press, 2:a upplagan, 1983

E

Estrich, Susan, *Real Rape*, Cambridge: Harvard University Press, 1987

F

Feinberg, Joel, *Social Philosophy*, Englewood Cliffs: Prentice–Hall, 1973

Firestone, Shulamith, *The Dialectic of Sex*, New York: Bantam, 2:a upplagan, 1972

Foucault, Michel, ”History, Discourse and Discontinuity” i Sylvère Lotringer (red.) och Lysa Hochroth och John Johnston (övers.), *Foucault Live: Michel Foucault Collected Interviews, 1961–1984*, New York: Semiotext(e), 2:a upplaga, 1996, 33–50

———, *The Archaeology of Knowledge & the Discourse on Language*, Alan. M. Sheridan Smith (övers.), New York: Pantheon Books, 1972

———, *The History of Sexuality: Volume 1: An Introduction*, Robert Hurley (övers.), New York: Vintage Book, 1978

———, ”The Order of Discourse” i Robert Young (red.), *Untying the Text: A Post–Structuralist Reader*, Boston, London och Henley–on–Thames: Routledge & Kegan Paul, 1981, 51–79

———, ”Questions of Method” i James Faubion (red.) och Robert Hurley et al. (övers.), *The Essential Works of Michel Foucault 1954–1984, vol. 3: Power*, New York: The New Press, 2000, 223–238

Frye, Marilyn, *The Politics of Reality: Essays in Feminist Theory*, Freedom: Crossing Press, 1983

G

Graham, Linda J., ”The Product of Text and ’Other’ Statements: Discourse analysis and the critical use of Foucault” i *Educational Philosophy and Theory*, vol. 43, nr. 6, 2011, 663–674

Gramsci, Antonio, *Selections of the Prison Notebooks*, Quintin Hoare och Geoffrey Nowell Smith (övers. och red.), New York: International Publishers, 1971

H

Habermas, Jürgen, *Moral Consciousness and Communicative Action*, Christian Lenhardt och Shierry Weber Nicholsen (övers.), Cambridge och Malden: Polity Press, 1990

Harding, Sandra, *The Science Question in Feminism*, Ithaca och London: Cornell University Press, 1986

Hekman, Susan, *The Material of Knowledge: Feminists Disclosures*, Bloomington och Indianapolis: Indiana University Press, 2010

Hornsby, Jennifer, ”Illocution and its significance” i Savas L. Tsohatzidis, *Foundations of Speech Act Theory: Philosophical and Linguistic Perspectives*, London och New York: Taylor & Francis Routledge, 1994, 187–207

Hornsby, Jennifer och Langton, Rae, ”Free Speech and Illocution” i *Legal Theory*, vol. 4, nr. 1, 1998, 21–37

J

Jansson, Karin Hassan, *Kvinnofrid. Synen på våldtäkt och konstruktionen av kön i Sverige 1600–1800*, Uppsala Universitet, Studia Historica Upsaliensia 205, 2002

L

Lacan, Jacques, "The Mirror Stage as Formative of the Function of the *I* as Revealed of in Psychoanalytical Experience" i *Écrits: A Selection*, Alan Sheridan (övers.), New York och London: Routledge, 2001

Lacey, Nicola, *Unspeakable Subjects: Feminist Essays in Legal and Social theory*, Oxford: Hart, 1998

Langton, Rae, "Speech Acts and Unspeakable Acts" i *Philosophy & Public Affairs*, vol. 22, nr. 4, 1993, 293–330

Leijonhufvud, Madeleine, *Samtyckesutredningen: lagskydd för den sexuella integriteten*, Stockholm: Thomson, 2008

Lernestedt, Claes, *Dit och tillbaka igen: Om individ och struktur i straffrätten*, Uppsala: Iustus Förlag, 2010

Lindgren, Martin Scheffer och Renck, Barbro, "Intimate partner violence and the leaving process: Interviews with abused women" i *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, vol. 3, nr. 2, 2008, 113–124

M

Macdonell, Diane, *Theories of Discourse*, Oxford: Basil Blackwell, 1986

MacKinnon, Catharine A., *Feminism Unmodified: Discourses on Life and Law*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1987

———, *Toward a Feminist Theory of the State*, Cambridge och London: Harvard University Press, 1989

———, *Women's Lives, Men's Law*, Cambridge och London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2005

Maitra, Ishani, "Silencing Speech" i *Canadian Journal of Philosophy*, vol. 39, nr 2, 2009, 309–338

Maitra, Ishani och McGowan, Mary Kate, "On Silencing, Rape, and Responsibility" i *Australasian Journal of Philosophy*, vol. 88, nr. 1, 2010, 167–172

Marcus, Sharon, "Fighting Bodies, Fighting Words" i Judith Butler och Joan W. Scott (reds.), *Feminists Theorize the Political*, New York: Routledge, 1992, 385–403

Marcuse, Herbert, *One-Dimensional Man: Studies in the ideology of advanced industrial society*, London och New York: Routledge, 1991

Marx, Karl, "Speech on the Anniversary of the *People's Paper*" i David McLellan (red.), *Karl Marx: Selected Writings*, Oxford: Oxford University Press, 2:a upplagan, 2000

McGowan, Mary Kate, "Debate: On Silencing and Sexual Refusal" i *The Journal of Political Philosophy*, vol. 17, nr. 4, 2009, 487–494

McNay, Lois, *Foucault and Feminism: Power, Gender and the Self*, Cambridge: Polity Press, 1992

Molan, Mike, Lanser, Denis, och Bloy, Duncan, *Criminal Law*, London: Cavendish Publishing, 4:e upplagan, 2000

Munro, Vanessa, *The ideal and the real - at the boundaries of the possibility of female consent*, Glasgow: University of Glasgow, School of Law, 2000

N

Naffine, Ngaire, *Law's Meaning of Life: Philosophy, Religion, Darwin and the Legal Person*, Oxford och Portland: Hart Publishing, 2009

Naffine, Ngaire och Leader-Elliott, Ian, "Wittgenstein, rape law and the language games of consent" i *Monash University Law Review*, vol. 26, nr. 1, 2000, 48-73

Nietzsche, Friedrich, *On the Genealogy of Morality*, Keith–Ansell Pearson (red.) och Carol Diethe (övers.), Cambridge: Cambridge University Press, [1887]2006

Norrie, Alan, *Crime, Reason and History: A Critical Introduction to Criminal Law*, Cambridge och New York: Cambridge University Press, 2:a upplagan, 2006

Nussbaum, Martha C., *Sex and Social Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999

P

Pateman, Carole, *The Sexual Contract*, Cambridge: Polity Press, 1988

R

Rancière, Jacques, *Aesthetics and Its Discontents*, Steven Corcoran (övers.), Cambridge och Malden: Polity Press, 2009

S

Sawicki, Jana, *Disciplining Foucault: Feminism, Power and the Body*, London och New York: Routledge, 1991

Scaramuzzino, Gabriella, *Sexsäljares och Sexköpares Kollektiva Handlande på Internet: En Svensk "Fuckförening"?*, Växjö: Linnaeus University Press, 2014

Searle, John R., *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge, New York, och Melbourne: Cambridge University Press, 1969

Smart, Carol, *Feminism and the Power of Law*, London: Routledge, 1989

———, *Law, Crime and Sexuality: Essays in Feminism*, London: Sage Publications, 1995

Övriga referenser

1177 Vårdguiden, *Sexlust och kåthet*,

URL=<https://www.1177.se/Skane/liv--halsa/sexuell-halsa/sexlust-och-kathet/>

Brottsförebyggande rådet (BRÅ), *Kriminalstatistik 2018, Anmälda brott: Slutlig statistik*, 2019

Brottsoffermyndigheten, *Nollmätning om ny frivillighetslagstiftning 2018*, juli 2018

Claesson, Linnea, ”Det är enkelt – om det inte är ett ja är det ett nej” i *Aftonbladet*, 2 juni 2018,

URL=<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/wEmj7M/det-ar-enkelt--om-det-inte-ar-ett-ja-ar-det-ett-nej>

Dir. 2014:123 *Översyn av våldtäktsbrottet*

Dir. 2014:144 *Tilläggsdirektiv till 2014 års sexualbrottsutredning* (Ju 2014:21)

Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Sweden*, Council of Europe, 27 maj 2014

Prop. 2017/18:177 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*

Prot. 2017/18:116 *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*

SOU 1988:7 *Frihet från Ansvar: om legalitetsprincipen och om allmänna grunder för ansvarsfrihet*

SOU 1995:15 *Könshandel*

SOU 1995:60 *Kvinnofrid*

SOU 2016:60 *Ett starkare skydd för sexuella integriteten*

The Prosecutor v Kunarac, Kovac and Vukovic (Judgement) ICTY, ICTY-96-23T, 22 februari 2001

Åklagarmyndigheten (Tillsynsrapport 2019:1), Polismyndigheten (Granskningsrapport 2019, dnr A252.474/2018), *Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – En gemensam granskning av polisens och åklagarmyndighetens handläggning*, februari 2019